



Universidad  
del País Vasco

Euskal Herriko  
Unibertsitatea

HEZKUNTZA  
ETA KIROL  
FAKULTATEA  
FACULTAD  
DE EDUCACIÓN  
Y DEPORTE

# **PARAMETRO PSIKOMOTOREEN BEHAKETA HEZKUNTZA INKLUSIBOAN**

## **GRADU AMAIERAKO LANA**

EGILEA: Llanos Sobradillo, Anne

ZUZENDARIA: Martínez Abajo, Judit

**2023**

## **LABURPENA:**

Haur Hezkuntzako psikomotrizitateari buruzko ikerketa bat egin da, bederatzi behaketaren bidez, bost parametro psikomotorrak aztertzeko. Parametro horiek oinarritzat hartuta, haurrek psikomotrizitate-saioetan ikasi dituzten ezagutza berriak eta egin dituzten esplorazioak ere ikusi dira. Ildo beretik, Gasteizko ikastetxe publiko bateko bi gelatan bederatzi saio behatu dira, zehazki, Haur Hezkuntzako bigarren zikloan egin dira, 4 urteko ikasleekin. Helburua lortzeko, behaketan bost parametro psikomotorrak hartu dira kontuan, hau da, haurra eta mugimendua, haurra eta espazioa, haurra eta denbora, haurra eta objektuak eta haurra eta besteak. Ikerketa hau egiteko erabili diren tresnak narrazio etnografikoak, behaketa-ataulak, klaseko-argazkiak eta ikasleen marrazkien eta plastilina-formen argazkiak dira. Egin den azterketari esker, psikomotrizitateak ikasleen gaitasun fisikoan, emozionalean edo sozialean eragin handia duela atera ahal izan da emaitza gisa. Beraz, diziplina honek Haur Hezkuntzan oso onura onak ditu, ikaslearen garapenean positiboki laguntzen duelako.

## **HITZ GAKOAK:**

Psikomotrizitatea, Haur Hezkuntza, parametro psikomotorrak, behaketak, inklusioa.

## **RESUMEN:**

Se ha realizado un estudio sobre psicomotricidad en Educación Infantil, mediante nueve observaciones para analizar los cinco parámetros psicomotrices. En base a estos parámetros se han observado también los nuevos conocimientos que los niños han aprendido y las exploraciones que han realizado en las sesiones de psicomotricidad. En la misma línea, se han observado nueve sesiones en dos aulas de un colegio público de Vitoria-Gasteiz, en concreto, se han realizado en el segundo ciclo de Educación Infantil con alumnos de 4 años. Para conseguir el objetivo, en la observación se han tenido en cuenta los cinco parámetros psicomotores, es decir, el niño y el movimiento, el niño y el espacio, el niño y el tiempo, el niño y los objetos y el niño y los demás. Las herramientas utilizadas para realizar esta investigación son narraciones etnográficas, tablas de observación, fotos de la clase y fotos de los dibujos y de las formas de plastilina de los alumnos. El estudio que se ha realizado ha permitido extraer como resultado que la psicomotricidad tiene un gran impacto en la capacidad física, emocional o social del alumnado. En conclusión, esta disciplina tiene muy buenos beneficios en Educación Infantil, ya que contribuye positivamente al desarrollo del alumno.

**PALABRAS CLAVE:**

Psicomotricidad, Educación Infantil, parámetros psicomotores, observaciones, inclusión.

**ABSTRACT:**

A study on psychomotor skills in Early Childhood Education was carried out by means of nine observations to analyze the five psychomotor parameters. Based on these parameters, the new knowledge that the children have learned and the explorations that they have carried out in the psychomotor sessions have also been observed. Along the same lines, nine sessions have been observed in two classrooms of a public school in Vitoria-Gasteiz, specifically, they have been carried out in the second cycle of Infant Education with 4-year-old students. In order to achieve the objective, the observation took into account the five psychomotor parameters, which are, the child and movement, the child and space, the child and time, the child and objects, and the child and others. The tools used to carry out this research are ethnographic narratives, observation charts, photos of the classroom and photos of the student's drawings and plasticine shapes. The results of the study were that psychomotor skills have a great impact on the physical, emotional and social abilities of the students. In conclusion, this discipline has very good benefits in Early Childhood Education, since it contributes positively to the development of the student.

**KEY WORDS:**

Psychomotricity, Early Child Education, psychomotor parameters, observations, inclusion.

## AURKIBIDEA

1. Sarrera	5
2. Justifikazio pertsonala	5
3. Marko teorikoa	6
3.1. Psikomotrizitatea Hezkuntzan	6
3.2. Psikomotrizitatea hezkuntza inklusiboan	6
3.3. Parametro psikomotoeen behaketa	8
A. Umea eta mugimendua	9
B. Umea eta objektuak	10
C. Umea eta espazioa	11
D. Umea eta denbora	12
E. Umea eta besteak	14
4. Helburuak	15
5. Metodoa	16
6. Emaidzak	21
7. Ondorioak	33
8. Mugak eta hobetzeko proposamenak	35
9. Erreferentziak	36
10. Eranskinak	39
10.1. Eranskina: Narrazio etnografikoak, argazkiak eta marrazkiak	39
10.2. Eranskina: Parametro psikomotoeren behaketa taulak	60

## **TAULEN AURKIBIDEA**

Taula 1: Kronograma	17
Taula 2: Katetoria sistema	20

## **IRUDIEN AURKIBIDEA**

Irudia 1: Barrak	24
Irudia 2: Plataforma	25

## **1. Sarrera**

Gaur egun, psikomotrizitatea ikastetxe askotan beste irakasgai bat bezala irakasten den diziplina bat da, ikasleen psikoa eta motrizitate fina eta lodia landu eta hobetu ahal izateko. Gradu amaierako lan honetan, Gasteizko ikastetxe publiko batean psikomotrizitateko bederatzi saiotan egindako ikerketa jasotzen da. Saio horietan garrantzia eman zaie bost parametro psikomotoreen behaketei, hau da, haurra eta mugimendua, haurra eta espazioa, haurra eta denbora, haurra eta objektuak eta haurra eta besteak.

Behaketak Haur Hezkuntzako bigarren zikloko bi klasetan egin dira, zehazki, lau urteko ikasleekin. Bederatzi saioak astean behin egin ziren, zehazki, astelehen arratsaldeetan. Saio bakoitzaren iraupena 90 minutukoa zen, eta 2022ko urrian, azaroan eta abenduan egin ziren. Datu horiek narrazio etnografikoen eta behaketa-taulen bidez jaso dira, ikertu ahal izateko. Diziplina horren garrantzia dela eta, ikerketa honen helburua parametro psikomotorrak behatzea da, psikomotrizitate-saioetan parametroen eta ikaslearen arteko harremana hobeto ezagutzeko.

## **2. Justifikazio pertsonala**

Psikomotrizitateari buruzko gradu amaierako lana egiteko arrazoi nagusia txikitatik diziplina horren oroitzen hunkigarri handia izan da. Zehazkiago, graduoko bigarren mailan Garapen Psikomotorra irakasgaiaren lehen zatia ikasi zenean, diziplina horri buruzko gustua, jakin-mina eta motibazio pertsonala dezente handitu zen. Irakasgai honetako orduetan ikasitako ezagutzak eta egindako praktikak direla eta, argiago zegoen zein izango zen GrALn landu nahi zen gaietako bat.

Ondoren, graduoko hirugarren mailan, irakasgai honen bigarren zatia egin zen, non irakasgai honetan ikasitako guztia praktikan jartzeko interes handiarekin amaitu zen. Horregatik, etorkizuneko lanbideari begira, psikomotrizitateari buruzko ezagutza berriak ikertzen jarraitzeko gogo handia zegoen. Esandako guztiagatik, gai honen aldeko hautua, etorkizunean psikomotrizista ona izateko, ikasleei onena eman ahal izateko eta gauza berriak ikasten jarraitzeko izan zen. Denagatik, egindako behaketak unibertsitateko ordutegitik kanpo egin dira, ahalik eta informazio gehien izateko.

### **3. Marko teorikoa**

#### **3.1. Psikomotrizitatea Hezkuntzan**

Psikomotrizitatea esku hartzeko teknika bat da, haurrarekin sakonki konektatzeko aukera ematen duena, haren erritmoari eta potentzialei egokitutako garapenera iritsi ahal izateko eta ongizate handiagoa lortzeko (Castellani, 2020). Psikomotrizitatearen helburuak eta aukerak hezkuntzaren, osasunaren, gizarte-arretaren eta prebentzioaren esparruetan koka daitezke (Berruezo, 2008). Praktika hezitzailea da, haurrak psikologikoki gorputzaren bidez heldu ahal izateko. Profesional baten laguntzarekin izan behar da, diziplina horren bitartekoak eta helburuak behar bezala gauzatu ahal izateko (Aucouturier, 2015). Psikomotrizitatearen muinean, gorputza nortasuna eraikitzeke oinarria da, eta norberarekiko eta munduarekiko adierazpenaren eta komunikazioaren bitartekaria eta tresna ere bai (Lavagnoli, 2020).

Aucouturierrek (2015), praktika psikomotrizita haurraren garapen globalerako laguntza gisa definitzen du, bere gorputzaren eta adierazkortasun motorren bidez. Psikomotrizitatea oinarrizko jokabide motorrak hobetzeko, lateralitatea sendotzeko, espazioan orientatzeko, erritmoaren eta denboraren egiturak atzemateko eta ikaslearen gorputz-tonua hobeto kontrolatzeko erabil daiteke, bere gorputzarekin erosoago egoteko (Amor, 2020). Psikomotrizitatearen historia, zientzia, psikiko, psikologiko eta neurologikoetatik sortu zen, eta XX. mendearen hasieran diziplina horren garapen eta gorakada handia nabarmendu zen (Zarza, 2020).

Psikomotrizitatea batez ere Haur Hezkuntzan praktikatzen den hezkuntza-diziplina bat da. Esan liteke Haur Hezkuntza haurraren garapen integralerako etapa garrantzitsuenetako bat dela, baina hala eta guztiz ere, ikastetxe askotan psikomotrizitatea praktikatzea ez da modu aktiboan tratatzen, irakasle askok prestakuntza eskasa dutelako, eta horrek ez du laguntzen ikastetxeetan proiektu psikomotorrak egiten. Eskolan, hezkuntza etapetan psikomotrizitatea haurraren garapen globala ahalbidetuko duen teknika gisa erabili ahal izateko, garrantzitsua da praktika psikomotor hori egin beharko duten profesionalen prestakuntza zaintzea, kontuan hartzea eta modu egokian prestatzea (Martín eta Rodriguez, 2010).

#### **3.2. Psikomotrizitatea hezkuntza inklusiboan**

Psikomotrizitateak duen abantaila esku hartzeko oinarrizko baliabideak gorputz-bitartekaritza eta jolasa direla da, edozein pertsonari erraz egokitzen zaizkionak

(Sánchez eta Llorca, 2008b). Psikomotrizitatea hezkuntza-sistemaren beharretara egokitzen da, eta hezkuntza berezian zailtasunak dituzten pertsonen ematen zaie arreta, non trebetasun terapeutikoak eta hezkuntza-planteamenduak uztartzen diren (Escribá, 1999).

Hezkuntza inklusiboa ikasleen parte-hartzea sustatzen duen eta ikasleen bazterketa murrizten duen hainbat prozesu da. Hezkuntza honek ez du soilik zailtasunak dituzten edo Hezkuntza Premia Berezien etiketak dituzten ikasleengan esku hartzen, baizik eta bazterketa jasan dezaketen guztiei, bai curriculumean, bai kulturean, bai eskoletako komunitateetan. Hezkuntza hori bultzatzeko eta ikasleen aniztasunari erantzun ahal izateko, beharrezkoa da aldaketak egitea ikastetxeen kulturean, politikan eta praktikan (Booth eta Ainscow, 2002).

Eskolak ikastetxeko ikasle guztien hezkuntza-beharrei erantzuteko aukera izan behar du, hezkuntza inklusioaren balioak lehenetsiz inolako diskriminaziorik gabe (Navarro-Montaño eta Jiménez, 2021). Bazterkeria-arrisku handia duten ikasleek hezkuntza inklusiboari esker hobetu dezakete beren ikaskuntza eta bizi-kalitatea. Hezkuntza inklusiboa izateko, sistemak ikasleentzat egokitu behar du, eta ez ikasleak sistemara, eta horretarako aldaketa instituzional, kurrikular eta didaktikoak behar dira (Solla, 2013).

Hezkuntza inklusiboak aukera-berdintasuna eta eskubide-berdintasuna eskaintzen ditu, indarguneetan zentratzen da eta laguntza eskaintzen du. Ikasgelako irakasleek lau puntu hauek izan behar dituzte kontuan: ikasleen presentzia, parte-hartze aktiboa, ikaskuntza eta emaitzak. Inklusioak ikasle bakoitza errespetatzen du, ikasle guztiak hartzen ditu, bere gaitasuna garatzeko ikaskuntzak ematen dizkio eta berdintasuna, parte-hartzea edo errespetua bezalako balioak sustatzen ditu. Hezkuntza inklusiborako gakoak honako hauek dira: laguntzak planifikatzea, irakatsi eta ikasteko prozesua antolatzea, hezkuntza-testuinguruak zabaltzea, trantsizioak planifikatzea, komunitatearekin aliantzak sustatzea eta ebaluazio inklusiboa egitea (Etxabe, et al., 2018).

Dibertsitate funtzionala duten pertsonak, urte askotan, gaur egun aldatu behar diren etiketen bidez diskriminatua izan den kolektibo batekoak izan dira, adibidez, minusbaliatua edo ezgaitua. Dibertsitate Funtzionala duen Pertsona (DFP) terminoa 2005ean hasi zen erabiltzen, Desgaitasuna duten Pertsonak terminoa ordeztzen saiatuz (Romañach eta Lobato, 2005). Termino berri hori hainbat esparru akademiko eta profesionalean onartu da, eta urteekin gehiago erabiltzen ari da (Canimas, 2015).

Dibertsitate funtzionala duten ikasle batzuek mugimenduan, adierazpenean eta estimulazioan zailtasunak izan ditzakete. Haur Hezkuntzan ikasleen motrizitate lodia sustatzea oso garrantzitsua da eta psikomotrizitateari esker, ikasleek motrizitate lodi eta fina gara dezakete. Orduan, eskola batzuek ez dute hori lantzeko leku egokirik, eta, beraz, beste



zentro batzuetara bideratzen dituzte, adibidez, ospitaleetara. Horregatik, diziplina hori eskolan egin ahal izateak duen garrantzia azpimarratzen da, gizarteratzea bermatu ahal izateko (Osorio, et al., 2019).

Zentzumen-nahasmenduei dagokienez (entzumen-galera, adibidez), batzuetan ez dute jarrera eta oreka kontrolatzen. Hala ere, baliteke gorputzeko atalen noziorik ez izatea, atal horiek izendatzeko erabiltzen diren terminoak ezagutzen ez dituztelako. Sintomatologia autista duten hurrek, zailtasunak dituzte interakzio sozialean, hitzezko eta hitzik gabeko komunikazio-trebetasunen garapenean, eta beren interesak eta jarduera murrizten dituzte. Esku-hartze psikomotorrak ikaslearen inkomunikaziotik irteten laguntzen du, objektuekiko eta pertsonetikiko harremana errazten duen jolasaren eta jarduera motorraren bidez (Escribá, 1999). Nahiz eta ikasle horiek harremanak izateko hasierako asmo positiboa izan, batzuetan, jarduteko moduak ikaskideengan gaitzespena edo ulertezintasuna eragiten du, horregatik, modu esplizituan irakatsi behar zaie ikaskideengana hurbiltzeko modu egokiak (Martos et al., 2006).

Praktika psikomotorretik uste da oinarrizko funtzioak indartu daitezkeela kideen arteko komunikazioa sendotzeko, hala nola funtzio instrumentala edo funtzio adierazgarri, interaktibo eta pertsonalak. Hezkuntza-premia bereziak dituzten hurrek adierazpen sensoriomotore, sinboliko eta linguistikorako gaitasun gutxi dituzte. Horregatik, esku-hartzea adierazpenaren eta sormenaren alde egiten da. Era berean, sentimendu-mugimenduzko sentazio atseginak bizi nahi dira, esplorazioa, errepikapena eta berrikuntza ahalbidetzeko. Hezitzaileei interesatzen zaie besteekin komunikatzeko baliabideak izatea, adibidez, besteak kontatzeko esperientziak izatea oinarri duten baliabideak (Llorca eta Sánchez, 2003).

Ikasle guztiek ikasgela batetik bestera, denbora berean egiten dituzten lekualdaketak, (adibidez, gimnasio gelara), estimulu-karga handia izaten dute, hau da, giro-zarata handia egoten da, eta horrek ikasle batzuk blokeatu eta helmugara iristeko gai ez direla sentiaraz dezake (Martos et al., 2006).

### **3.3. Parametro psikomotorren behaketa**

Haurraren nortasuna eratzeko, egitura motorra, afektiboa eta kognitiboa behar bezala lotuta egon behar dira, haren gorputzarekin zerikusia duen edozein ekintza egin ahal izateko (Arnaiz eta Bolarín, 2000). Mugimen-adierazkortasuna espazioan egoteko modu bakarra da, originala eta indibiduala, haurraren funtzionamendu psikikoaren ondorioz (Arnaiz et al., 2001).

Haurren mugimendu-adierazkortasuna ondo ulertzeko eta horrela, haurren garapen ebolutiboa eta heltze-garapena zehazteko, garrantzitsua da ikustea haurrak nola erlazionatzen den; bere gorputzarekin, objektuen munduarekin, besteen munduarekin eta abar (Arnaiz eta Bolarín, 2000).

Psikomotrizitatean lan egiteko, jarduera psikomotorra behatzeko parametro nagusiak nola interpretatzen diren hausnartzea garrantzitsua da. Parametro psikomotoreen behaketari esker, psikomotrizitate-gelako espazioan haurren gorputzaren adierazpenak bere modu psikikoa erakusten zuela ikusi da, pentsamenduaren eta hizkuntzaren bidez adierazia (Sánchez eta Llorca, 2008b). Hori ez da egiten saio bakar baten behaketa behar, hainbat saiotan burutu behar dira (Aucouturier, 2004).

Parametro psikomotorrak bost dira: umea eta mugimendua, umea eta objektuak, umea eta espazioa, umea eta denbora eta umea eta besteak (Arnaiz eta Bolarin, 2000).

### **A. Umea eta mugimendua**

Mugimenduari esker, haurra bere gorputza, trebetasunak eta mugak ezagutzen hasten da, Haur-Hezkuntzako bigarren zikloko haurrak plastikotasun, malgutasun, esplorazio eta oinarrizko ikaskuntzaren bilakaera-aldian daude, eta ekintzaren eta mugimenduaren bidez egiten dute (Arnaiz eta Bolarin, 2000).

Psikomotrizistek ikasleen gorputza eta mugimendua interpretatzen jakin behar dute eta horrez gain, osagai posturalak eta instrumentalak behatzen eta intenzionalitatearen irakurketa egiten. Horregatik, haurrak mugimendu desberdinak egiten dituztenean, hala nola mugitzea, gelditzea, objektuak erabiltzea edo erlazionatzea, psikomotrizistak irakurketa bat egin dezake, bere nortasunaren esparru desberdinak ulertzen laguntzeko (Sánchez eta Llorca, 2008b).

Haurrak egiten dituen mugimendu motak ikus daitezke, hau da, birak, saltoak eta erorikoak dauden, ibiltzen, korrika egiten eta katamarka ibiltzen duen eta abar. Mugimenduen kalitatea ere ikus daiteke, hau da, mugimendu koordinatuak, harmonikoak, irekiak, zirkularrak edo azkarrak diren. Gorputzeko atalen mugikortasun-maila eta mugikortasun globala zuzenak diren ere kontuan har daiteke. Haurren jarrera eta tonu muskularra behatu behar dira, hau da, zein postura mota diren ohikoenak, jarrera irekia duten, kukubilko dauden, orekan dauden eta abar. Tonuaren kalitatea ere aztertu behar da, haurren muskuluak tenkatuta dauden. Ikasleengan tonu lasaia, elastikoa edo hipotonikoa aurki daiteke (Arnaiz et al., 2001).

Kontuan izan behar da mugimendua ikaskuntza bat dela, eta horri esker, haurra motrizitate lodia eta fina, eta koordinazioa garatzen has daiteke, horrela, gorputz-eskema bereganatzen duen mugimendura iristen da. Haurraren mugimendu koordinatu eta konplexuek plangintza, antolaketa, gogoeta eta bizipena garatzen laguntzen dute, eta horiek afektibo-emozionalarekin eta kognitiboarekin lotuta daude (Arnaiz eta Bolarin, 2000). Haurrak korrika egitea lortzen duenean, bere gorputzaren abiadura, autonomia eta malgutasuna ezagutuko ditu, eta emozioak askatzea lortuko du (Aucouturier, 2004).

## **B. Umea eta objektuak**

Haurrak, esploratzen eta bere gorputzarekin jolasten duen bitartean, manipulazioak edo desplazamenduak egiten ditu, eta, horren ondorioz, kanpoko munduko objektuekin eta haien pertzepzio-ezaugarriekin erlazionatzen da, hala nola, kolorearekin, tamainarekin, formarekin, pisuarekin, testurarekin, bolumenarekin eta abarrekin. (Arnaiz eta Bolarin, 2000). Haurrak objektuak nola erabiltzen dituen eta jolasten duenean edo ikaskideekin harremanetan dagoenean nola erabiltzen dituen behatzeak, bere izaerari buruzko informazioa ematen du. Lortutako datuak azter daitezke haurra bere adinari dagokion bilakaera-etapan dagoen jakiteko (Arnaiz et al., 2001).

Aucouturier Praktika Psikomotorraren beharrezko materialen artean, bi material mota aurki ditzakegu. Alde batetik, zurrinak, geldiak eta astunak dira, salto egiteko, orekatzeko, erortzeko eta abar balio dutenak, hala nola, bizkarraldeak, eskailerak eta espazio inklinatuak. Bestalde, material bigun eta desplazagarriak daude, jaurtitzeko, eraikitzeo, suntsitzeko, korapilatzeo, lotzeo eta abarretarako balio dutenak, adibidez, kuxinak, koltxonetak, pilota handiak, arrabolak, oihalak, sokak eta tunelak (Chokler, 2015). Psikomotrizitate-gelako materialek zeregin garrantzitsua dute ikaslearen motibazioan, ikaslearen pentsamendu sinbolikoaren sormena eta garapena areagotzen dutelako (Mérida et al., 2018).

Gelan dauden materialek neurri egokiak izan behar dituzte haurrek ukitu, manipulatu eta erraz garraia ditzaten. Haurrek, lehenik eta behin, denbora behar dute gelan dauden objektuak libreki esploratzeko eta ezagutzeko, gorputz osoko mugimenduekin, materialekin, emozioarekin eta sormenarekin lan egin ahal izateko. Harreman-balioa objektuek psikomotrizitatean duten ezaugarri garrantzitsua da, gelan dauden materialekin, haurra bere ikaskideengana hurbildu daiteke materialak edo esperientziak partekatzeko edo trukatzeko eta horrela, komunikazioa garatzeko (Arnaiz et al., 2001).

### C. Umea eta espazioa

Psikomotrizitate-gela haurarentzat espazio berria da, beldurra izan dezakete, irteerako atetik gertu kokatuz, izkina batean paretaren kontra, objekturen batean edo helduarengan segurtasuna bilatuz (Sánchez eta Llorca, 2008b). Psikomotrizitate-gela gune sinboliko eta aseguratzailea da, non haurrak amaren gorputza irudikatzen duen eta haur bakoitzak bere esperientzia motorra bizitzen duen. Gela honetan, haurrak egiten dituen hitzik gabeko sorkuntzek, hala nola, marrazki edo eraikuntza batek, bere ama eta bere harreman afektiboak berriro aurkitzeko zentzua dute (Aucouturier, 2004).

Haurra espazio-erreferentziarik gabe jaiotzen da, eta erreferentzia hori lortzen da haurrak espazio bat bizi duen heinean, helduaren presentziarekin eta hartatik bereizten lortzen duenean, bere lekua eta nortasuna bihurtzeko (Sánchez eta Llorca, 2008b). Haurra, garatzen ari den bitartean, bere espazioari buruzko nozioa eratzten ari da. Espazioaren nozioa bere gorputzeko niak inguratzen duen munduarekiko duen ezagutzak determinatzen du, horrela kanpoko espazioaz jabetu eta bertan orientatu ahal izateko (Arnaiz et al., 2001).

Parametroak behatzerakoan, kontuan har daitezke okupatzen diren espazio motak eta espazioa okupatzeko moduak, bere nortasunaren alderdi garrantzitsuak ikus daitezkeelako, esate baterako, herabetasuna, kanpoko munduarekiko eta besteekiko irekitasuna, mugatzeko eta eraikitze gaitasuna eta abar (Arnaiz eta Bolarin, 2000). Haurrak begirada, ahotsa, gorputza eta objektuak erabiltzen ditu espazioa okupatzeko. Ikasgelako espazioa, fisikoki, berbera da, baina eduki sinbolikoa desberdina da ikaslearen arabera, horregatik, garrantzitsua da ikustea espazioaren zein zatitan dagoen eta zer erabilera ematen dion espazioari, haurrak jolasten duen bitartean (Sánchez eta Llorca, 2008b).

Haurrak hartzen duen espazioa aztertuz gero, psikomotrizitate-gelan egotea gehien gustatzen zaizkion espazioei buruzko informazioa ematen du, baita zer espazio mota erabiltzen duen, dena erabiltzen duen, zer zati ez dituen erabiltzen eta abar ere. Arnaiz eta Bolarin (2000) autoreekin jarraituz, arestian esandakoaren ezaugarri hauek atera dituzte: Zehaztutako espazioak, leku baten aukeraketa fisikoa; espazio ikusgarriak, ageriko espazioa edo ikus daitekeena eta espazio irekiak, ez itxia. Haurren espazio gogokoena zein den, zein espazio saihesten dituen, espazioaren esplorazioan jarraitzen duen ordena zein den, gela osoan mugitzen den edo espazio jakin batetik bakarrik mugitzen den, espazioa esploratzeko altuera desberdinak erabiltzen dituen eta abar ere begiratu behar da (Bernaldo de Quirós, 2012).

#### D. Umea eta denbora

Pertsona bakoitzak bere erritmoa du edozein jarduera motore simple egiteko orduan, eta horri "berezko tenpoa" deitzen zaio; parametro honetan, psikomotrizitate-saioan ikus daiteke haurrak zenbat denbora erabiltzen duen espazio bakoitza (Arnaiz eta Bolarin, 2000).

Jolasean, psikomotrizistak kontuan izan behar du ikasleak pasibotasuna adierazten duen, bere jarduera garatzen dituen jolasetara egokitzen den, eta bere garapen-mailaren barruan zailtasunak dituen jarduera bat egiten duen, betiere kontuan hartuta espazioa erabiltzerakoan eboluziorik dagoen, jarduera bera behin eta berriz errepikatzen ez duen, eta bere mugimen-gaitasunen eta espazioa esploratzeko gaitasunen garapenak erronkak gainditzeko dituen. Jolasteko denbora amaitu ondoren, helduak ere ikusi behar du, haurrak ideia hori onartzen duen eta jasotzen laguntzen duen, edo aldiz, jolasa gelditzeari eta zapatak janzteari uko egiten dion (Sánchez eta Llorca, 2008b).

Haurrak denbora-eskema ebolutibo bati jarraitzen ez badio eta bere jolasetan bilakaerarik izan gabe jarduera mota bera egiten denbora luzez jarraitzen badu, psikomotrizistak sentensoriomotrizitatean arazoren baten susmoa izan dezake. Bi urterekin denbora gehiena jarduera sentensoriomotorrak dira, eta lau urterekin jarduera sinbolikoak eta antzeppen-jarduerak hasten dira, bost urterekin haurrak espazio bakoitzean ematen duen denbora orekatuta egoteko (Arnaiz eta Bolarin, 2000).

Denboraren nozioa ez da zentzumenen bidez ematen, haurraren ekintzen, mugimenduen, abiaduraren eta erritmoaren bidez gertatzen da. Denboraren esperientzia espazioaren esperientziarekin lotuta dago beti, zeren denbora baita elkarren segidako bi pertzepzio espazial bereizten dituen iraupena. Haur batek bizi dituen errutinei esker, denbora-segida uler dezake, hau da, bazkalordua, loaren ordua, higienezaren ordua, ondoren, egun eta gau, orain eta gero, eta abar kontzeptuak ulertzeko (Arnaiz et al., 2001).

Aucouturier (2004) Praktika Psikomotorraren arabera, psikomotrizitate-saioen egituran honako fase hauek aurki ditzakegu: Saioan sartzeko errituala, adierazkortasun motorraren fasea, hizkuntza bidezko segurantzaren fasea: <<istorioa>>, adierazkortasun plastiko eta grafikoaren fasea eta irteera-errituala.

Aucouturierren psikomotrizitatea bizipenezko psikomotrizitatea da, gorputzarekin haurrak harreman afektiboak eta emozioanalak bizi ditzakeelako, ikasleak psikomotrizitate-gelan bizi dituen sentimenduak erreakzio toniko-muskularrekin lotuta daudelako. Aucouturierrek bere praktika psikomotorrean dituen hiru helburuak hauek dira: komunikazioa, sormena eta deszentrazioa (Vizcarra, 2007).

Bizipenezko metodologiak lagundu egiten dio ikasleari bere zailtasunak gainditzeko behar duen segurtasuna izaten, jolasaren eta bat-bateko jardueraren bidez (Miraflores eta Goldaracena, 2021). Praktika psikomotorra haurraren garapen globalerako laguntza bat da, gorputzaren eta mugimendu-adierazkortasunaren bidez, profesional baten jarrera eskatzen duena. Praktika honen oinarri nagusia lehenengo hilabeteetatik ekintzarako askatasuna eta bat-bateko jokoa dira (Aucouturier, 2015).

Lehenengo fasea saioan sartzeko errituala da eta haurrak bankuetan esertzen dira ikasgela ikusteko eta denen artean ikusi ahal izateko ispilu baten aurrean. Hemen, saiora etorri ez diren haurrak izendatzen dira, ikaskideek duten garrantzia ikus dezaten eta haien arteko harreman afektiboak gara ditzaten. Hala ere, gogorarazten zaie psikomotrizistek beraiantzat prestatu dutela gela eta une oro egongo direla haiei laguntzeko. Sarrera-errituan adierazi behar zaie jolasteko arauak errespetatu behar direla, ikaskideei edo materialei kalterik ez egiteko. Azkenik, aurreko saioan egin zutena gogorarazi behar zaie, gustatu zitzaizkien eta ez zitzaizkien gauzak aipatuz (Aucouturier, 2004).

Hurrengo fasea, adierazkortasun motorraren fasea da, non haurrek eraikuntza bat suntsituko dute, emozio kolektibo bizi bat askatzeko, eta horrek emango dio hasiera beren jolas espontaneoari. Fase honetan, ikasleek suntsiketa- eta eraikuntza-jolasak eta aseguzio sakoneko jolas sinbolikoak aurkitu ahal izango dituzte (Aucouturier, 2004). Fase sensoriomotoreak aukera ematen dio haurrari tentsioak eta antsietatea askatzeko, bere aukeretan konfiantza irabazteko eta bere ekimen-gaitasuna, autokontzeptua eta mugimen-gaitasunak hobetzeko (Sanchez eta Llorca, 2008a).

Hurrengo fasea, hizkuntza bidezko segurantzaren fasea: <<istorioa>> da, non psikomotrizistak kontakizun edo ipuin bat kontaktzen dien jolas sensoriomotorrean askatutako emozioei eusteko (Chokler, 1999). Fase honek hiru helburu ditu: jolas sensoriomotorrean askatutako emozioak gordetzea, irudikapen mentala eta irudimena sustatzea eta ikaslea bere gorputzaren bidez lehen espazioan esperimintatu duen distantzia emozionalera prestatzea, bigarren espaziorako, non eraikuntza edo marrazkiak egin beharko dituen (Chokler, 2015).

Jarraian, adierazkortasun plastiko eta grafikoaren fasea dator, non eraikuntza-jolasak zurezko blokeekin, marrazkiak, ekoizpen plastikoak, joko logikoak eta abar egiten dituzte, emozioak adierazteko (Chokler, 1999). Fase honetan egiten dituzten irudikapenek beren barne-mundua adierazteko, manipulazio-trebetasunak garatzeko eta koloreak, bolumena eta simetria ikasteko aukera ematen diete. Trebetasun grafomotorretan, aretoko espazioren bat, irudi geometrikoak edo pertsonak irudikatuko dituzte marrazkian. Eraikuntza-materialekin,

tamainak alderatzen, plano desberdinak erabiltzen eta orekaz jabetzen ikasiko dute (Sánchez eta Llorca, 2008b)

Azkenik, irteera-errituala dago, non ikasleek, keinuen, hitzen, denboren eta distantzien bidez, agurraren unea pixkanaka sortzen eta ulertzen duten (Chokler,1999). Amaierako fase honek ikaslea kokatzen laguntzen du, jarduera amaitzen ari dela ohar dadin. Fase honetan, jarraian egin behar denerako prestatzen da ikaslea. Halaber, ikasle bakoitzak gelan egindakoari buruz hitz egiteko aukera du (Fusté eta Bonastre, 2007). Azkenik, materialak jasotzen laguntzeak, saioaren hasieran aurkitu bezala utziz, ikaslea deszentratzen ere laguntzen du (Aucouturier, 2004).

### **E. Umea eta besteak**

Heziketa psikomotorra harremanean oinarritzen da, horregatik, oso garrantzitsua da beste haurrekiko eta helduarekiko harremana ikaslearen nortasuna eta beharrak ulertzeko eta erantzuna ematen saiatzeko parametro nagusitzat hartzea (Sánchez eta Llorca, 2008b).

Aucouturier-en (2004) arabera, haurraren besteekiko harremanen adierazkortasun motorra behatzerakoan hiru alderdi hartu behar dira kontuan. Lehenengoa haurrari zerbait eskatzen diotenean da, adibidez, komunikatzeko edo jolasteko eskatzen zaionean, edo aginduak errespetatu behar ditutenean. Bigarren alderdia, haurrak beste bati eskatzen dionean da, hau da, babestua izan nahi duenean, objektu bat lortu nahi duenean edo komunikatzeko edo jolasteko elkarreragin nahi duenean. Hirugarrena, bestearekiko arreta da, hau da, ematen, jasotzen edo entzuten, edo besteen emozioekiko sentikorra den.

Jolasteko orduan dauden taldeei dagokienez, zenbait ikaslek genero desberdina duten ikaskideekin jolastea aukeratzen dutela ikus daiteke (Sánchez eta Llorca, 2008b). Besteekin harremanak izatea haurraren jarduera motorra eta sentsorimotorrarekin lotuta dago, eta horrek inguruko objektuak eta pertsonak ezagutzea, beren burua bereiztea eta gizartera egokitzea eta integratzea ahalbidetzen du (Arnáiz eta Bolarín, 2000).

Psikomotrizitate gela batean, izateko eta besteekin jarduteko modu desberdinak ikus daitezke. Helduarekiko independenteago den haur bat ikus daiteke, edo aldiz, une oro, helduaren arreta bilatzen duen haurra. Jolasean, imitazioari eta haien arteko komunikazioari esker, ikasleek trukeak egiten dituzte, hala nola, gorputz-kontaktua, ahotsa, begirada, keinuak, etab. Bilakaera horrek deszentrazioa ere eramango du, hau da, haurra sozializatzen, entzuten, partekatzen eta abar hasiko da (Arnaiz et al., 2001).

Psikomotrizistaren rola praktika psikomotorraren funtsezko elementuetako bat da, haurra, hezitzailea eta hezkuntza-harremana ulertzeko moduagatik. Psikomotrizistaren prestakuntzak eduki teoriko, praktiko edo profesional eta pertsonal handiak izan behar ditu, barneratzea, gogoeta-bizipena eta egokitze pertsonala erraztuz (Sánchez eta Llorca, 2008a).

Rol hori oso garrantzitsua da psikomotrizitate-saioetan, haur bat adierazteko modu guztiak kontuan hartu behar dituztelako, adibidez, jolasa, marrazkia, hitza, etab. Psikomotrizisten prestakuntzaren funtsezko alderdia, haurren garapenean aurrera egin ahal izateko, segurtasun afektiboa eskuratzeko prestakuntza pertsonala da, haurrei transmititzeko eta haurrak segurtasun hori eta ikasteko plazera sentitzeko (Aucouturier, 2015).

Psikomotrizistaren jarrerak hiru ezaugarri nagusi ere ematen izan behar ditu: entzuteko gaitasuna, prestasuna eta eustea. Entzuteko gaitasunean, besteak, bere burua eta besteekiko enpatia entzuteaz ari da. Prestasuna gorputzaren eta estrategien bidez adieraz daiteke esku-hartze psikomotorrean, hala nola, eraldatzeko psikomotrizistaren gaitasuna. Azkenik, autore honek euspena aipatzen du, gelan dauden arauak argi esateaz, segurtasun fisikoa eta afektiboa emateaz, begirada periferikoa emateaz eta hizkuntza argi eta zehatzean hitz egiteaz ari delarik (Camps, 2008).

Sánchez eta Llorca (2008a) egileek psikomotrizista baten profil profesionalean funtsezko 6 dimentsio nabarmentzen dituzte: behatzeko eta entzuteko gaitasuna, adierazkortasun psikomotorra, jolaserako hainbat inplikazio estrategia erabiltzeko gaitasuna, haurren garapena bultzatzeko, psikomotrizitatearen praktikarako eszenatoki desberdinak sormenez eta egokitasunez lantzeko gaitasunak, familiarekiko eta beste profesional batzuekiko komunikazio-gaitasuna, elkarri begiratzeko gaitasuna.

#### **4. Helburuak**

- Psikomotrizitate gela batean bost parametro psikomotorrak behatzea, bederatzai saioen bidez, ikasleak egiten dituen mugimenduak eta materialekin, espazioarekin, denborarekin eta gainerakoekin duen harremana aztertzeke.
- Bost parametro psikomotoreen behaketa kontuan hartuta, psikomotrizitate saioetan ikasleak egiten dituzten ezagutza berriak eta esplorazioak behatzea.
- Diziplina horren garrantziaz jabetzea eta aurrera egiten lagundu ahal izatea, prestakuntza pertsonalari eta profesionalari begira.



## 5. Metodoa

### 5.1. Eszenatokiaren deskribapena

Psikomotrizitateko saioak Gasteizko eskola publiko batean egin dira, hiriaren hego-mendebaldean kokatuta. Eskola publiko honek Haur Hezkuntzako eta Lehen Hezkuntza eskaintzen du. Gaur egun, kultura, hizkuntza eta jatorri desberdinak dituzten 360 ikasle inguru hezten dituzte. Eskolako zuzendariak eta gurasoen elkarteak erabaki dute eskolaren izena aldatzea. Ikasleen familia gehienak, beste herrialdeetan jaiotakoak dira, eta beste ama-hizkuntzak dituzte. Ikasleen jatorri aniztasuna dela eta, eskola honetan erlijio eta kultura ezberdinak elkartzen dira, bakoitza bere ohiturekin. Eskolak D hizkuntza-eredua du.

Eskola honek Haur Hezkuntzan erabiltzen duen metodologia mugimendu autonomoa da, ikaslea bere inguruko espazioak bakarrik esploratzen utziz, irakasleak bere jardueran esku hartu gabe, laguntza behar izanez gero edo segurtasunagatik esku hartu behar izanez gero lagun eginez. Goizean klasera sartu bezain laster, ikasleek beren errutinak egiten dituzte, eta ondoren, 4 eta 5 urteko ikasleak gelan elkartzen dira goizeko patiora joan arte mugimendu autonomoa egiteko. Jolastokiaren ondoren, ikasle bakoitza bere ohiko klasera itzultzen da, eta egun horretan tokatzen zaizkien jarduerak egin dituzte: hizkuntza, mate, etab. Metodologia horren bidez, ikasleak garapen osoa izan dezan lortu nahi da, bere hezkuntza-erabakiak une oro libreago hartzeko eta bere irudimena jarraitu ahal izateko (Szőke, 2016).

Eskola honen ordutegia astelehenetik ostiralera 9:00etatik 12:45era da goizez eta 14:45etik 16:15era arratsaldez, asteazkenetan izan ezik, ordutegia 9:00etatik 13:00etara baita, arratsaldetan eskolarik izan gabe. Eskolaz kanpoko jarduerari dagokienez, lau jarduera ezberdin eskaintzen dira: multiadierazpena, multikirola, multifutbola eta *eskolabora* jarduera.

Psikomotrizitate-gela zabala, argitsua eta osoa da, eta Lehen Hezkuntzako eraikinaren lehenengo solairuan kokatuta dago. Gela honek bi ate ditu sartzeko, baina ikasleak beti ate beretik joaten dira, sartzeko errituala leku egokian egin ahal izateko. Atearen ezkerrean, sarrerako errituala egiten duten lekua dago, eta eskuinean esekitokiak, zapatak eta jakak jartzeko lekua. Aurrean, botatzen duten koltxoneta-dorrea dago, ikasgelaren alde batetik bestera eraikia. Dorrearen atzean, gainerako koltxonetak, salto egiteko plataforma bat, espalderak eta barrak aurki daitezke. Haurrek jolasten zuten aldean, lurra koltxonetekin babestuta dago. Ate nagusitik gertu, apalak daude gainerako materialarekin (uztaiak, oihalak, etab.).

Proposamen honetan, astelehenero, 14:45etik 16:15era, 4 urteko gela batek psikomotrizitate saioa zuen, aste batean 4A gela psikomotrizitate saioa zuen eta hurrengo

astean 4B gela. Saioak arratsaldeko lehen orduan egiten ziren eta 90 minutu irauten zuten. Horregatik, bi klaseak modu berean behatu dira, ikastetxeak adierazten zuen bezala. Hurrengo taulan, bederatzi saio egiteko jarraitu den kronograma jasotzen da (Taula 1).

## Taula 1

### *Kronograma*

<b>SAIOAK</b>	<b>EGUNAK</b>	<b>KLASEAK</b>
1. Saioa	2022ko urriaren 10a	4A
2. Saioa	2022ko urriaren 17a	4B
3. Saioa	2022ko urriaren 24a	4A
4. Saioa	2022ko azaroaren 7a	4B
5. Saioa	2022ko azaroaren 14a	4A
6. Saioa	2022ko azaroaren 21a	4B
7. Saioa	2022ko azaroaren 28a	4A
8. Saioa	2022ko abenduaren 12a	4B
9. Saioa	2022ko abenduaren 19a	4A

### Egileak egindakoa

Aztertu diren bi ikasgeletan ikasle kopuru bera dago, zehazki 20 ikasle, horien artean 8 neska eta 12 mutil. Ikasleak 2018an jaio ziren, beraz, 4 urte dituzte, eta hain txikiak direnez, alde handia nabari zen urtarrilean jaiotakoena eta abenduan jaiotakoena artean. Bi klaseetan 8 nazionalitate baino gehiago aurki daitezke, bakoitza bere ama-hizkuntzarekin eta bere erlijioarekin. Horietako asko hemen jaio dira, baina gurasoak beste herrialde batean jaio dira. Beste herrialde batean jaio eta duela gutxi edo txikitik hona etorri diren haurrak ere badaude. Azken ikasle horiek beren bizitzan, hizkuntzan, kulturen edo ohituretan aldaketa bat jasan ahal izan dute hona etorri direnean, eta, beraz, egokitzeko denbora behar dute.

Ikasleen komunikatzeko gaitasunari dagokionez, horietako askok hizkuntza garatua dute, bai ama hizkuntzarekin, bai eskolan ikasten ari diren bi hizkuntzekin. Ama hizkuntza

euskara eta gaztelania ez duten ikasleentzat, nahiko ondo ulertzen dute hizkuntza horietan hitz egiten zaienean, eta batzuek esaldi laburrak esaten dituzte hizkuntza horietan. Ikasleek ikasgelan erabiltzen duten hizkuntzari dagokionez, normalean gaztelania izaten da.

Ikasle horien ezaugarriekin jarraituz, inork ez zuen txupeterik, pixoihalik edo atxikimendu-jostailurik erabiltzen psikomotrizitate-saioetan. Horregatik, ikasle batzuk helduarekiko edo ikaskideren batekiko mendekotasun handiagoa zuten, eta beste batzuk independenteagoak ziren. Alde horretatik, emozionalki, ikasle sentiberagoak zeuden psikomotrizitate-saioetan, negar gehiago egiten zutenak eta maitasuna gehiago bilatzen zutenak.

Ezaugarri fisikoei dagokienez, ikasle gehienak gai dira saioetan mugimendu desberdinak egiteko, hala nola, korrika egitea, salto egitea, bira egitea, etab. Ikasleak adin horretan beren motrizitate lodi eta fina hobetzen ari dira, gorputzaren atalak hobeto ezagutzen ari dira eta gorputza autonomoak izateko erabiltzen ari dira.

Bi klaseetan aniztasun funtzionalak dituzten ikasleak aurkitzen dira; horregatik, hezitzaileak egoten dira. 4A klasean, autismo diagnostikoa duen ikasle bat dago, eta hezitzaile bat du berarekin une oro. Psikomotrizitate saioetan oso nekatuta egoten zen, une oro helduarekin egon behar izaten zuen eta ez zuen bere kideekin jolastu nahi. Saio gehienetan koltxoneta batean etzaten zuten edo beste gela batera eramaten zuten siesta egiteko. Ikasle horrekin ia ezin zen berarekin hitz egin, bere hizkuntza gutxi garatuta zegoen eta nahiago zuen gainerako pertsonengandik urrun egon.

Gela honetan ere, duela hilabete batzuk ikasle bat Ukrainatik etorri zen, ezer entzun ezinik jaio zena eta duela gutxi audifonoak jarri zizkiotena. Ikasle honen egoera dela eta, ALE profesionalekin lan egiten du, hizkera garatzen laguntzeko. Zeinu-hizkuntza ikastaroak ere ikasten ari da, eta irakasleek ere zenbait zeinu ikasi behar izan dituzte ikasle horrekin komunikatzeko. Kontu handiz jokatzeko duen eta parte hartzera animatu behar den ikaslea da. Bere egoeragatik, lehenengo psikomotrizitate-saioetan nahiago zuen gainerako kideengandik urrun egon, hainbeste zaratak molestatzen ziolako.

4B klasean aniztasun funtzionala duen ikasle bat ere aurkitzen dugu. Ikasle honek, autismoa du eta berarekin hezitzaile bat du une oro, aurrera egiten eta bere erritmoan lan egiten laguntzen diona. Harekin lan egiten dute piktogramen eta errefortzuen bidez, ezagutza berriak ikasteko eta komunikazioa lantzeko. Psikomotrizitate-saioetan, ez zuen gainerako kideekin interakziorik egiten, ez zuen harreman bisualik eta helduarekin komunikatzeko eskutik heldu eta berak nahi zuen lekura eramaten zuen. Bere jarrerari

dagokionez, bere kabuz joaten zen, dorrea botatzen saiatuz unea ez zenean edo saioan argiak itzaliz.

## **5.2. Informazioa jasotzeko prozedura**

Informazioa biltzeko erabili diren tresnak honako hauek izan dira: saio bakoitzeko narrazio etnografikoak, parametro psikomotoeen behaketa-taula, klaseko-argazkiak eta umeen marrazkien argazkiak.

Behaketa-taulan, bost parametroak kontuan hartu dira, hau da, parametro bakoitzean duten maiztasuna behatu eta apuntatu da, ikasleen jolasak zehatzago aztertuz. Informazio guztia biltzeko aukera ematen du tresna honek (Arnaiz eta Bolarin, 2000) (2. Eranskina).

Narrazio etnografikoei dagokienez, saio bakoitzean behatu diren anekdotak, gertakariak, sentimenduak, emozioak eta abar idatzi dira. Narrazio horietan, honako hauek deskribatu dira: haurrak egiten zituen mugimenduak eta jarrera, erabiltzen zituen materialak eta nola erabiltzen zituen, gelako espazioak eta horiek betetzeko modua, haurrak espazio edo jarduera bakoitzean ematen zuen denbora eta saioaren egitura, eta azkenik, helduarekiko edo gainerako ikaskideekiko portaera, irakaslearen rola eta inklusioa lantzeko modua. Narrazio horietan, gelako lekuen, egiten zituzten marrazkien eta plastilinarekin egiten dituzten formen argazkiak gehitu dira (1. Eranskina).

Haurren pribatutasuna gorde ahal izateko datuak kodifikatu dira. Narrazio etnografiko, taula eta argazki bakoitza kodifikatu dira, hau da, A letra erabili da argazkietarako, T letra tauletarako eta NE letrak narrazio etnografikoetarako. Horren ondoren, egun horretako data jarri da, adibidez, (NE 2022-11-7) narrazio etnografikoekin, (T1 2022-11-22) taulekin eta (A12 2022-11-7) argazkiekin. Hala ere, haurren izenak mendien izenekin kodifikatu dira, adibidez, *Anboto*. Zehazki, Gorbeia eta Anboto izenak bi neskarenak dira, eta Txindoki izena mutil batena.

## **5.3. Informazioaren analizatzeko prozedura**

Ikerketa tresnetatik lortutako datuak aztertzekeo kategoria sistema egin da. Kategoria sistema testu idatzietan edukiak aztertzekeo erabiltzen den teknika bat da, azterketaren sailkapena eskaintzen duena. Tresna horrek objektibotasun bat izan behar du, eta sistematikotasun baten bidez eraikita egon behar du, eduki guztiak laburbiltzen dituzten

kategorien bidez (Cámara, 2009). Kategoria-sistema dimentsio batekin egin da, eta hortik kategoria eta azpikategoria desberdinak atera dira (Gómez et al., 2022) (Taula 2).

**Taula 2**

*Kategoria sistema*

DIMENTSIOAK	KATEGORIAK	AZPIKATEGORIAK
Parametro psikomotoeen behaketa hezkuntza inklusiboan	Umea eta mugimendua	Mugimendu motak. Mugimenduen kalitatea. Gorputzeko atalen mugikortasuna. Jarrera.
	Umea eta objektuak	Objetuen erabilera. Besteekin nola erabiltzen dituen.
	Umea eta espazioa	Betetzen dituen espazio motak. Espazioak betetzeko moduak.
	Umea eta denbora	Zenbat denbora egoten den jarduera mota bakoitzean. Saioaren egitura.
	Umea eta besteak	Ikaskideekiko harremana. Ikaslea helduarekiko harremanean. Irakaslearen rola.

Egileak egindakoa

Sistema honek bi tresnetatik lortutako informazioa aztertu ahal izateko laguntzen du, analisia egin ondoren dagozkion emaitzak atera ahal izateko.

## **6. Emaizak**

### **6.1. Parametro psikomotoeen behaketa**

Dimentsio honetan, 5 parametro psikomotoeren emaitzak jasotzen dira: umea eta mugimendua, umea eta objektuak, umea eta espazioa, umea eta denbora eta umea eta besteak.

#### **6.1.1. Umea eta mugimendua**

##### **6.1.1.1. Saioan izandako jarrera**

Behatu diren ikasle gehienak, minutu horietan ez ziren geldirik egoten, eta gelako leku bakoitza jolasteko aprobetxatzen zuten. “Haurrek egiten zituzten mugimenduei dagokienez, gehienak alde batetik bestera korrika edo hainbat tokitan saltoka ibiltzen ziren, hala nola, koltxoneten gainera salto egitea, horma barretara salto egitea, plataformatik koltxonetetara salto egitea, etab” (NE 2022-11-22).

Leku batetik jauzi egiteko edo mugimendu handiak egiteko orduan, ez zuten inor zegoen edo gunea libre zegoen begiratzeko joerarik eta horregatik, batzuetan talka txikiak egiten zituzten haien artea. (T1 2022-11-22). Egiten dituzten mugimenduei esker, haurrak beren gorputza ezagutzen hasi dira, bai kanpotik, bai barrutik. Adibidez, haur bat konturatzen da korrika egitean pultsazioak azkartu egiten zaizkiola. “Ume horrek esan zuen, korrika ari denean bere bihotza azkarrago taupaka joaten dela, beraz, bakoitzak eskua bihotzean jarri zuen bere bihotza ukitzeko” (NE 2022-10-24).

Txindokiri asko gustatzen zitzaion gela osoan zehar mugitzea. Horregatik, eserita eta geldirik egon beharreko faseetan, asko kostatzen zitzaion. “Txindoki ez zen geldirik egoten, alde batetik bestera zebilen denbora guztian” (NE 2022-10-17).

##### **6.1.1.2. Mugimendu motak eta horien kalitatea**

Psikomotrizitate saioetan, ikasleak mugimendu mota desberdinak egiteko gai ziren. Hala ere, saio guztietan baziren mugimendu batzuk ikasleen artean gehien errepikatzen zirenak. Egiten dituzten mugimenduak honako hauek dira: kulunkak, ibiltzea, korrika eta jauzi egitea (T1 2022-11-22). Mugimendu batzuk etengabe errepikatzen ari diren bezala, badira mugimendu batzuk ia ez dituztenak egiten saioetan zehar. Mugimendu horiek ez dira egunerokoan ohikoak, eta beraz, egiteko eskatzen ez bazaie, ez dituzte egiten. Saioetan gutxien agertzen den jarrera-motetako bat hanka herrena izaten da (T3 2022-12-13).

### **6.1.1.3. Gorputzeko atalen mugikortasuna**

Dorrea bota aurretik, saio batzuetan, irakasleak berotze txiki bat egiteko esaten zien, gorputz-mugimendu desberdinak eginez, hala nola besoak edo hankak mugituz. “Gero, irakasleak zutitzeko esan zien, hankak eta besoak berotzeko. Lehenik hanka bat mugitu zuten eta gero bestea, eta berdin bi besoekin” (NE 2022-10-24). Dorrea botatzeko korrika egiterakoan, ikasle guztiek ez zuten erabakitzen jolasa korrika hastea, eta batzuek ez zuten mugimendurik egiten, hau da, ez ziren mugitzen eta zeuden leku berean geratzen ziren. “Korrika joan dira dorrea botatzera, bi neskato izan ezik” (NE 2022-11-14).

### **6.1.2. Umea eta objektuak**

#### **6.1.2.1. Objektuen erabilera**

Psikomotrizitate-saioetan gehi daitezkeen materialak (oihalak, uztaiak, etab.) ez zeuden ikasleen eskura. Arrazoi horregatik, helduaren presentzia garrantzitsua zen, bera ez bazegoen, ezin zutelako horrekin jolastu. “Materialak umeak iristen ez diren apaletan daude, horregatik, haurrek material horrekin jolastu nahi badute, irakasleek hartzen lagundu behar diete” (NE 2022-11-7).

Psikomotrizitate-saioetako materialek jolas ezberdinak sustatzen dituzte haurren artean, bereziki, jolas sinbolikoetan jolasten dute. “Haur batek etxe altu bat egin zuen, batez ere kubo formako koltxonetekin, eta besoetan hartu zuen iristen ez ziren koltxonetak jartzeko” (NE 2022-11-28). Adin horretako haurrentzat, haien etxea oso garrantzitsua da. Horregatik, haurrek jolasean etxeak egiten dituztela ikus daiteke, edo peluxeak tratatzen dituztela, gurasoek etxean maitasunez eta zainduta tratatzen dituzten moduan:

Gainerako ikasleekin jarraituz, ikasle batek koltxoneta batzuk erabili ditu etxe bat egiteko, eta, horretarako, koltxonetak zirkulu bat osatuz jarri ditu. Ikasle batek pelutxe batzuk hartu eta koltxoneta batean esertzea erabaki du, haiekin jolasteko. Bere jolasa sinbolikoa zen, helduek haurrei egiten dieten bezala zaintzen ari zela jokatzuz. Erabili diren beste material batzuk tamaina desberdinetako uztaiak, apar-gomazko makilak, peluxeak eta koltxonetak izan dira. Azken material horiek jolas sinbolikoan ere erabiltzen zituzten (NE 2022-12-19).

Saio guztietan ikasleek ez zuten jolasten ikasgelan zeuden material guztiekin, horregatik, batzuetan ez zituzten apaletan zeuden material guztiak atera behar. “Gaurko saioan erabili dituzten materialei dagokienez, apal batean dagoen pelutxe kaxa eta

koltxonetak erabili dituzte. Gaur ez dituzte oihalak erabili, ezta apar-gomazko makilak ere” (NE 2022-12-13).

Behaketetan kontuan hartu diren 13 materialetatik, 6 edo 7 baino ez ziren erabiltzen saio bakoitzean, saioaren arabera batzuk edo besteak erabiltzen zirelako. Hauek dira erabiltzen ziren materialak: horma-barrak, koltxonetak, oihalak, panpinak, zapiak, uztailak eta plastilina (T1 2022-11-22), (T2 2022-11-28), (T3 2022-12-13) eta (T4 2022-12-19).

#### **6.1.2.2. Besteekin nola erabiltzen dituen**

Objetuek gatazken kudeaketa txikiak ekar ditzakete haien artean, material bera nahi dutelako. Azkenean, partekatzen ikasi behar duten etapa batean daude, eta jakin behar dute ikasgelan dagoen guztia ez dela beraiena, denok jokatzeko dela. “Gainerako ikaskideekiko harremana oso ona da. Nahiz eta batzuetan gatazka-kudeaketaren bat egon, adibidez, gaur bi ume haserretu egin dira, batek materiala kendu eta besteak jo egin duelako” (NE 2022-11-28).

Material desberdinek jolas mota asko egiteko aukera ematen zieten, modu askean eta inork gauza batera edo bestera jolastera baldintzatu gabe, hau da, ikasle bakoitzak zerekin eta norekin jolastu erabakitzen zuen. Ikasle bakoitzari gauza desberdinetan jolastea gustatzen zitzaion, beraz, batzuetan jolastu nahi zuten materialarekin kidetasunez elkartzen ziren. “Bi haurrek panpina bana hartu eta bi panpinekin borrokan hastea erabaki zuten, jolasa moduan” (NE 2022-12-13).

#### **6.1.3. Umea eta espazioa**

##### **6.1.3.1. Gehien betetzen dituen espazio motak**

Psikomotrizitate saioetan arrakasta handiena izan zuten bi guneak, barrak eta koltxonetara salto egiteko plataforma izan ziren. Ikasleek bi espazioetan igarotzen zuten denbora gehiena.

Barrak gelako izkina batean zeuden, eta oso erabiliak izan ziren saioetan. Haurrek denbora dezente ematen zuten barren alde batetik bestera pasatzen. Haur gehienek salto egiten zuten barra bati eusteko, baina gutxik lortzen zuten barra batetik bestera pasatzea. Eutsi ahal izateko, soka batzuk zeuden barretatik zintzilik. Barretara igotzeko, eskailera formako koltxoneta bat zuten paretaren ondoan. “Saio gehienetan bezala, arrakasta gehien izan duen espazioa barrak izan dira, non haur bakoitzak bere erara salto egiten zuen eta



barretatik zintzilikatzen saiatzen ziren. Batzuek barrei helduta mantentzea lortzen zuten, baina laguntzarik gabe ezin ziren barra batetik bestera pasatu” (NE 2022-12-19).

Barretan ez ziren batetik bestera bakarrik pasatzen. Soka batzuk zeudela aprobetxatuz, ikasleak zintzilik zeuden bi soken artean sartu eta kulunkatzen ziren, zabu bat balitz bezala. Barra horiei bi erabilera eman zizkieten, alde batetik bestera pasatzeko eta kulunkatzeko. Hain zuzen ere, alde batetik bestera pasatzea lortzen ez zuten ikasleek kulunkatzea aukeratzen zuten. “Arrakasta gehien izan zuenetako bat bi sokaz egindako zabu bat izan zen, barretatik zintzilik. Haurrak arriskurik gabe kulunkatzen ziren, zabu horren azpian koltxoneta handi bat zegoelako ererikoetatik babesteko” (NE 2022-10-24).

Plataformara igotzea oso erraza zen, eta oso gustuko zuten azpian zuten koltxonetara salto egitea. Jauziaren altuera nahiko txikia zenez, ikasle gehienak jauzi egitera animatzen ziren. Igotzeko, eskailera formako koltxoneta bat zuten plataformaren ondoan. Jauzi egiten zuten ikasle gehienak berehala igotzen ziren berriro, behin baino gehiagotan jauzi egiteko. “Arrakasta izan zuen gauza bat koltxoneta batetik gora igo eta beste koltxoneta batera botatzen ziren plataforma izan zen” (NE 2022-10-10).

Hurrengo bi argazkietan, aipatutako bi espazioak ikus daitezke:

## **Irudia 1**

### *Barrak*



## Irudia 2

### Plataforma



#### 6.1.3.2. Gainerako espazioak betetzeko moduak

Gelako beste espazioak gainerako materialekin jolasteko erabiltzen zituzten, adibidez, koltxonetekin etxe bat egiteko, saio askotan ikusi den bezala. “Beste haur batzuek, irakaslearen laguntzaz, 10-15 minutu egon ziren koltxonetekin lauki bat egiten gelako izkina batean, etxe baten itxura eginez. Etxe horretan, irakasleak peluxe-kaxa hartu eta barruan jarri zien” (NE 2022-11-7).

Saioek aurrera egin ahala, Anbotok etxe barruan egoteari utzi zion eta bere kideekin jolasten hasi zen. Halaber, beldur handia zion plataformatik koltxonetetara salto egiteari, eta azkenean, salto egitea lortu zuen.

Gaurko klasean lagun askorekin jolasten egon da, ez da isolatu gehiegizko zaratagatik, plataformara igo da animatu beharrik gabe, koltxonetara salto egin du laguntzarik eskatu gabe, eta dorrea korrika bota du gainerako kideekin batera. Lehenengo saioekin alderatuta, oso integratuta dago ikasgelan (NE 2022-12-19).

#### 6.1.4. Umea eta denbora

Saioaren egitura dagokionez, 5 fase ikusi ahal izan ziren: Saioan sartzeko errituala, adierazkortasun motorraren fasea, hizkuntza bidezko segurantzaren fasea: <<istorioa>>, adierazkortasun plastiko eta grafikoaren fasea eta irteera-errituala.

#### 6.1.4.1. Saioan sartzeko errituala

Behatutako saioetan sartzeko erritual guztiak modu berean egin ziren, 4A edo 4B klaseetan. Saioa hasi aurretik, hurrek jaka eta zapatak erantzi eta sarrerako esekitokietan uzten zituzten. Lehenengo saioetan irakasleak gogoratu egin behar zituen, baina saioak igaro ahala, hurrek jakak eta zapatak kentzen zituzten, irakasleak gogoratu behar izan gabe. “Ikasgelara sartu bezain laster, ikasle askok zuzenean jolastera joateko asmoa izan zuten, baina irakasleek zapatak eta jakak kendu eta esekitokietan zintzilikatu behar zituztela esan zieten” (NE 2022-10-10).

Argazkian ikus daitekeenez (A8 2022-10-24), hurrek sarrera eta irteera errituala egiteko leku bat dute, gelara sartzeko atearen eta dorrearen artean dagoena. Saioan sartzeko erritualetan, nora etorri ziren ea bazekiten galdetzen zitzairen, eta han ikusi zen saioak egin ahala ikasleek hobeto zekitelara non zeuden eta ikasgelaren izena. “Erritual horretan, nora etorri ziren galdetu zieten hurrei, eta batzuek "psiko gela" erantzun zuten, eta beste batzuk isilik geratu ziren” (NE 2022-10-10).

Sarrera-erritu horretan, irakasleak saioan zer egingo zuten galdetzen zien. Ikasle bakoitzak gehien gustatzen zitzaiona edo normalean egiten zutena erantzuten du. “Gela honetan zer egiten zen ere galdetu zieten. Batzuek jolastea erantzun zuten, beste batzuek salto egitea, etab” (NE 2022-10-10).

Ondoren, saio guztietan elkarbizitzarako arauak aipatzen zitzaizkien, non lehenengo saioetan hurrek arauak entzun eta betetzen zituzten, eta azken saioetan, hurrek irakaslearekin errepikatzen zituzten, oso ondo zekitelako.

Klasea hasi aurretik ere argi utzi zituzten egin zitezkeen eta egin ez zitezkeen gauzak. Horregatik, irakasleak hona jolastera eta ondo pasatzera zetozeela esan zien, baina galdetu zien ea bazekiten zer ezin zen egin. Irakaslearen laguntzarekin, ezin ziren egin hiru gauzak ateratzea lortu zuten. Hiru arau hauek dira: ez jo, ez kosk egin, ez bultza (NE 2022-10-10).

Batzuetan Txindokiri arauak errespetatzea gehiago kostatzen zitzaion, adibidez, psikomotrizistak dorrea botatzeko esan arte itxarotea, edo gelako argiak ez itzaltzea. “Txindokiri dagokionez, klasera sartu bezain laster korrika joan da dorrea botatzera. “Txindokiri asko gustatzen zaio argiak itzaltzea, ikasgelan 6/7 aldiz itzali ditu, eta ez zekiten gelako argiek traba egiten zioten edo haiekin jolastea gustatzen zitzaion” (NE 2022-11-7).

Gelan zenbat ikasle zeuden ere kontatzen zuten, eta etxean geratu ziren edo gela horretan ez zeuden hurrak aipatzen zituzten.

Gero, etorritako haurrak kontaktzen hasi ziren. 17 haur zenbatu zituzten eta zenbaki horrekin abesti hau abestu zuten: “Hamazazpi etorri gara, hamazazpi etorri gara”. Beraz, irakasleak esan zien hiru haur falta izan direla eta zenbaki horrekin beste abesti bat abestu dute: “Hiru hiru hiru ez gara etorri, hiru hiru hiru ez gara etorri” (NE 2022-19-24).

Saioan sartzeko errituala ez zen oso fase luzea, beraz, ez zuen 15 minutu baino gehiago irauten, egunaren arabera. “Saioan sartzeko errituala 10-15 minutu inguru iraundu du, eta gainerako denbora ikasleek eurek aukeratutako saioaren jarduera sinbolikoak eta sentsiomotoreak garatzeko erabili dute” (NE 2022-10-10).

#### **6.1.4.2. Adierazkortasun motorraren fasea**

Adierazkortasun motorraren fasearekin jarraituz, ikasleek dorrea botatzeko gogo handia zuten, bigarren fase hau hasteko. Gainera, haietako asko dorrera hurbiltzen ziren botatzeko asmoz, baina helduek gelditu egiten zituzten lehenengo errituala egiteko.

Gelara kanpoko atletik iritsitakoan, haurrek koltxoneta-dorrea eginda ikusi zuten, eta zuzenean botatzera joan ziren, baina irakasleek esan zieten lehenbizi zapatak eta jaka kendu eta bere lekuan utzi behar zituztela. Konturatu nintzen ikasle batzuek dorrea botatzeko zirrara zutela, txaketak gaizki jarri zituztelako, txanotik jarri beharrean mahukatik jarri zituztelako (NE 2022-10-17).

Irakaslea atzerako kontaktetako zenbakiekin jolasten zuen, dorrea botatzeko denbora dibertigarriagoa izateko. Ikasleei asko gustatzen zitzairen une hori, barregarria iruditzen zitzaielako. “Ondoren, atzera kontu bat egin du tranpekin, eta 3ren kontura, haurrak korrika joan dira dorrea botatzera” (NE 2022-11-14).

Dorrea botatzeko orduan, Anbotok eta Txindokik ez zuten dorrea bota nahi gainerako kideekin, eta hormaren kontra geldirik geratzen ziren. “Ume guztiek bota zuten dorrea, Txindokik izan ezik, nire ondoan geratu baitzen bota gabe” (NE 2022-11-22). Kasu horietan, dorre handia bota ez zutenentzat beste dorre txiki bat egiten zen. Batzuetan bota egiten zuten, baina beste batzuetan ez zuten bota nahi. “Neska horietako bat Anboto zen, eta irakasleak bi dorre sortu ditu haientzat. Beste neskatoa botatzera animatu da, baina Anboto, ez da bere lekutik mugitu” (NE 2022-11-14).

Dorrea bota ondoren, haurrak libreki aukeratzen zuen denbora horretan zer egin. Batzuek, jarduera sinbolikoak egiteko material desberdinak hartzea erabakitzen zuten, eta beste batzuek, aldiz, gehien gustatzen zitzaizkien jarduera sentsomotorrei denbora gehiago ematen zieten. “Koltxoneta dorrea bota ondoren, haur bakoitza gehien gustatzen zaien

lekura joan zen jolastera.” (NE 2022-10-24). Zehazki, saio gehienetan, jarduera sentsomotorreetan 20 minutu baino gehiago zeuden, berriz, jarduera sinbolikoetan 10-20 minutu. (T1 2022-11-22), (T2 2022-11-28), (T3 2022-12-13) eta (T4 2022-12-19).

Bi gelen kasuan, mutilak neskak baino mugituagoak ziren. Mutilek gelatik korrika gehiago egin zuten eta denbora gutxiago pasatzen zuten geldirik. “Gela honetan, mutilak izan dira umerik mugituenak” (NE 2022-10-10).

Haurrek denbora gehien bi espazio horietan igaro zuten. Plataforman 15 minutu inguru ematen zituen haur bakoitzak. “Umeek oso gogoko zuten Donut itxurako koltxoneta baten gainera salto egitea eta zulo barruan erortzen saiatzea. Tarte horretan 15 minutu inguru eman zituzten, eta ia ikasle gehienak igaro ziren espazio horretatik” (NE 2022-12-13). Barretan, ia beti haurrak egoten ziren, plataforman bezala, eta bakoitzak 10 minutu inguru ematen zituen. “Gune horretan haur ezberdinak egon dira saio osoan, baina ikasle gehien zeudenean 10 minutuz izan da hasieran” (NE 2022-12-19).

Gainerako denboran, joko sinbolikoetan jolasten zuten. Horretarako, gelako gainerako materiala erabiltzen zuten, eta fikziozko pertsonaiekin, etxearekin, zaintzarekin eta abarrekin lotutako jolasak egiten zituzten. “Gainerako klasearekin jarraituz, beste bi neska koltxoneta baten erdian sartu dira (zirkulu formako eran), eta izara bat jarri dute gainean. 10 minutuz egon dira oso pozik jolasten. Beraiek esan didate ezkutaketan jolasten ari zirela” (NE 2022-11-14).

Zenbait umek denbora asko ematen zuten etxeak egiten saioan. Hainbat etxe mota ikus zitezkeen, bakoitzak bere erara eraikitzen zuelako. Horretarako, denbora eta ahalegin handia ematen zuten, eta asko haserretzen ziren beste kideren batek apurtzen bazuen. “Beste bi ikaskidek ere etxe bat egin zuten, baina haiena, kasu honetan, altuera baxukoa zen, koltxonetak beste batzuen gainean jarri gabe” (NE 2022-11-28).

Adierazkortasun motorraren faseak 30 minutu inguruko iraupena zuen. Halaber, ikasleei denbora amaitu zela jakinarazteko, argietako bat itzali ohi zuten eta/edo denbora amaitu baino minutu batzuk lehenago abisatzen zuten.

30 minutu egon ziren nahi zuten jarduera sinbolikoak eta sentsiomotoreak egiten, eta 15:35ean irakasleak argia itzali zuen 5 segundoz, ikasgela amaitu zela jakinarazteko. Kaleko argia ere berdin sartzen zen, baina argi gutxiago zegoenez, umeak konturatu ziren amaitu egin behar zutela (NE 2022-10-17).

Fase hau amaitzen zenean, haur askok ulertu eta jasotzen laguntzen zuten, baina beste askok jolasten jarraitzen zuten, ez zuten kasurik egiten edo ezkutatu egiten ziren.

“Haur batzuk plataforma azpian eta koltxoneten azpian ezkutatu ziren, ez joateko eta jolasten jarraitzeko. Azkenean, haur batzuen artean, koltxoneta-dorrea egin zuten hurrengo klaserako. Lagundu ez zuten beste haurrak, irakasleak joan ziren beraiengana, irteera errituala egiten den lekuan esertzeko” (NE 2022-11-7).

#### **6.1.4.3. Hizkuntza bidezko segurantza sakonaren fasea: <<istorioa>>**

Ez zuten beti hizkuntza bidezko segurantza sakonaren fasea: <<istorioa>> eta adierazkortasun plastiko eta grafikoaren fasea egiten, baina saio batean, ikasleek ipuin bat entzun ahal izan zuten, eta ondoren marrazki bat egin. “Gutxi gorabehera 3 minutuz, irakasleak ipuin bat kontatu zuen, hiru txerrikoena. Irakasleak keinuz, zarataz eta ahotsa aldatuz kontatu zuen ipuina, haurren arreta bereganatzeko” (NE 2022-11-7).

#### **6.1.4.4. Adierazkortasun plastiko eta grafikoaren fasea**

Ipuin bat entzun zuten fasearen ondoren, egun horretan adierazkortasun plastiko eta grafikoaren fasea egin ahal izan zuten. Hala ere, behatu diren saioetan ez zuten denborarik ematen fase horietan. “Ipuinaren ondoren, irakasleak orri bat eta margoak banatu zizkien haur bakoitzari, ipuinaren edo psikomotrizitate klasean egin zutenaren marrazki bat egiteko” (NE 2022-11-7).

Ikasleek egindako irudietan, marrazki oso desberdinak ikus daitezke. Marrazki batzuetan marraztu dutena ikus daiteke (A11 2022-11-7) eta (A13 2022-11-7), baina beste batzuetan zaila egiten da identifikatzea zer marraztu duten (A14 2022-11-7). Bestalde, ikus daiteke haur batzuek psikomotrizitate fina garatuta dutela, margoa ondo heltzen dakitelako eta orrian marrazteko indarra dutelako, baina, aitzitik, ikasle batzuek oso emeki margotzen dute orriaren gainean, indarrrik egin gabe eta ikasleak margotutakoa ikusteko zailtasunekin (A12 2022-11-7).

Adierazkortasun plastiko eta grafikoaren fase batean, plastilina erabili zuten saioa amaitutzat emateko. Plastilinarekin, haurrak libre ziren nahi zituzten formak egiteko. “Egiten zituzten formei dagokienez, haur bakoitzak une horretan nahi zuena egiten zuen. Mutil batzuek txurroak egiten zituzten, bi neskatok lepokoa egin zuten, mutil batek pertsona baten forma, etab” (NE 2022-10-17).

Plastilinetako argazkietan ikus daitekeenez, haur bakoitzak nahi zuen modua egin zuen, inolako baldintzarik jarri gabe. Ikasle batzuek, pertsona batzuen forma egiten zituzten (A5 2022-10-17) eta (A6 2022-10-17). Beste ikasle batzuek, berriz, txurro batzuk egitea erabaki zuten (A2 2022-10-17) eta (A4 2022-10-17). Era berean, plastilina-formaren bat

zegoen, forma zehatzik adierazten ez zuena, baina ikaslearentzat esanahiren bat bazuen (A3 2022-10-17).

Adierazkortasun plastiko eta grafikoaren beste fasea batean, irakasleak folio batzuk eman zizkien, saio horretan egin zutena margotzeko.

Zapatak janzen zituztenean, irakasleak paper bat eta arkatz bat ematen zizkien gaur saio horretan egindakoa marrazteko. Askok gauza desberdinak marrazten zituzten eta deitzen zizuten bere marrazkia ikusteko, eta marraztutakoa azaltzeko. Umeren batek oso ondo azaltzen zuen gelako zati bat margotu zuela, adibidez, haur batek horma-barrak margotu zituen (NE 2022-10-24).

#### **6.1.4.5. Irteera-errituala**

Ikusi diren 9 saiotatik irteerako hiru erritua baino ez direla egin atera ahal izan da. “Azkenik, gaur ere ez dute irteera erritua egin, nahiago izan dute jokoari lehentasuna eman. Irteerako erritua denbora erabiltzea erabakitzen dute, haurrek denbora gehiago izan dezaten koltxonetetan garatzeko” (NE 2022-12-19).

#### **6.1.5. Umea eta besteak**

##### **6.1.5.1. Ikaskideekiko harremana**

Ikasleek bikotean zein talde txikietan jolasten zuten. Egunaren arabera, bikote misto gehiago edo genero bereko bikote gehiago jolasean ikusten ziren. Normalean, talde txikietan jolasten zutenean, taldeetan neskak eta mutilak egoten ziren. “Denek jokatu dute edozein ikaskiderekin, bikotean edo talde txikitan. Gaur, gehien ikusi dena genero bereko bikoteetan jolasten izan da, baina taldean jokatzen dutenean, talde mistoak izaten dira” (NE 2022-11-28).

Txindoki saioan zegoenean, ez zuen harremanik ez bere lagunkideekin ez helduarekin. Asko kostatzen zitzaion lagunekin jolastea, haiekin hitz egitea edo begietara begiratzea. “Txindokik bakarrik jokatzen zuen, harreman handirik gabe” (NE 2022-12-13).

##### **6.1.5.2. Helduarekiko harremana**

Ikasle batzuek asko behar zuten helduaren presentzia eta konfiantza, horregatik, denbora asko pasatzen zuten haren inguruan. “Irakasleak, animatu ondoren, eskutik heldu dio eta elkarrekin bota dira” (NE 2022-11-14). Ikasle askok irakasleei deitzen zieten egindakoa ikusteko eta helduaren protagonismoa izateko. “Haurrak helduarekin duen

harremanari dagokionez, salto egiten dutenean edo zerbait desberdina egiten dutenean, haiei begiratzeko abisatzen dizute, eta zure onespena eman arte edo horri buruz zerbait esan arte itxaroten dute” (NE 2022-11-28).

Anbotorentzat oso garrantzitsua zen psikomotrizista harengandik hurbil egotea, edo gutxienez haren presentzia sumatzea. “Anboto, klasearen amaieran negarrez hasi da, psikomotrizistak zer gertatzen zitzaion jakin gabe eta asko bilatzen zuen helduaren presentzia” (NE 2022-12-19).

Anbotorekin komunikatzeko eskuak eta keinuak erabiltzen zituzten, hizkuntza garatuta ez zeukalako. “Irakasleak esan zidan gorren zeinu batzuk ikasi behar izan dituztela harekin komunikatzeko” (NE 2022-10-10). Txindokirekin komunikatzeko, gelaren izkina batean itsatsita zituzten irudiak erabiltzen zituzten. “Irakasleek ere irakatsi zidaten Txindokirekin marrazkidun txartel batzuen bidez komunikatzen zirela, haurrak ondo ulertzeko zer eskatzen ari zitzaizkion” (NE 2022-10-17).

Gorbeiarentzat siesta oso beharrezkoa zen, eta psikomotrizitate orduetan oso nekatuta egoten zen gainerako ikaskideekin jolasteko, horregatik helduaren segurtasuna bilatzen zuen. “Iritsi ginenean, Gorbeia oso nekatuta zegoen, eta hasierako errituala egiten ari zirela, lo geratzen ari zen. Horregatik hezitzaileak besoetan hartu eta beste klase batera eramanean zuen siesta egin zezan. Psikomotrizitate-saio osoa lotan egon zen, hezitzailearekin batera une oro” (NE 2022-10-24). Batzuetan, psikomotrizitate-saio berean geratzen da, koltxoneta baten gainean, siesta egiten. “Lankideek dorrea bota ondoren, horma ondoan zegoen koltxoneta batean etzan zuten, manta batekin estali zuten. Hantxe lo egon zen saio osoa, esnatu gabe, etxera joateko ordua iritsi arte” (NE 2022-11-28).

Txindokik, batzuetan, eskutik heltzen zizun, inolako komunikaziorik, elkarrizketarik eta ikusizko kontakturik gabe. “Txindokiri dagokionez, hasieratik gogor heltzen zuen nire eskua eta ez ninduen askatzen” (NE 2022-11-22). Hala ere, irakasleek nabaritu zuten Txindoki asko hobetu zela azken saioetan, psikomotrizitateari esker. “Irakasleek esan zidaten bere psikomotrizitatean hobekuntza handia ikusten ari zirela ikasturtearen hasierarekin alderatuta” (NE 2022-10-17).

### **6.1.5.3. Irakaslearen rola**

Irakasleak une oro adi zeuden, ikasleren batek haien laguntza behar bazuen ere, hala nola, Anbotorako etxea egitea, zaratak ez molestatzeko. Anboto ez zegoen entzutera ohituta, horregatik zaratak asko molestatzeko. “Gela hartan zeuden zaratek asko molestatzeko zuten neskato hura, orduan, irakasleak etxe bat egiten zion, koltxoneta eta maindireekin” (NE 2022-10-10).



Irakasleak oso erraz identifikatzen zuen haurrak urduriago zeudenean, eta horretarako, lasaitzeko baliabideak zituen.

Haurrak nahiko urduri zeudela nabaritu zuenez, hurrengo abestu zuten: Bolo bolo bat, bolo bolo bi, isil isilik nago ni. Umeetako bat, zehazki, asko molestatzen ari zen. Horregatik, irakasleak bere ondoan esertzeko eskatu dio. Irakasleak esan dio triste zegoela nola jokutzen zuen ikusita, eta umeak ez zion begiratu ere egiten (NE 2022-11-14).

Psikomotrizistak gutxitan jokutzen zuen ikaslearen jolasean. Egiten zituen aldietan, beharrezko ikusten zuelako edo ikaslearen segurtasunagatik zen. “Gehienetan, irakasleek jolas librea eta beren espazioa uzten zieten, baina arriskuren bat ikusten zutenean esku hartzen zuten. Hala ere, noizean behin, hurrekin jolasten eta elkarreragiten zuten” (NE 2022-10-10).

Hala ere, batzuetan, irakasleek, aniztasun funtzionalak zituzten ikasleekin elkarreragiten zuten, nola eboluzionatzen zuten ikusteko eta haien garapen psikomotorrean laguntzeko. “Klasean, neskatoa irakaslearekin ispilu baten aurrean zegoela ikusi nuen, eta irakasleak keinu batzuk egiten zizkion, eta neskak kopiatu egin behar zituen” (NE 2022-10-10).

Psikomotrizistak espazio bat arrakasta handia izaten ari zela ikusten zuenean, batzuetan, behartu gabe eta jolas librea oztopatu gabe, beren gaitasun motorrak aurrera egiten laguntzen zien. “Irakasleak, plataforma horretatik salto egiteak hainbesteko arrakasta zuela ikusita, koltxonetekin plataforma horretarainoko ibilbidea jarri zuen, non hurrek oreka mantenduz koltxoneten gainetik joan behar zuten plataformara iritsi arte” (NE 2022-10-10).

Hala ere, irakasleak prest zeuden jolasean parte hartzeko, ikasleren bat animatzeko. “Irakasleak plataformatik koltxonetara salto egitera animatzen zituen. Txindoki animatzeko, irakaslea plataforma gainera igo da, baina berak ez zuen salto egin nahi” (NE 2022-12-13). Ikaskideen artean gatazka-kudeaketak daudenean, irakasleek esku hartzen dute arazoa konpontzeko. “Une horretan, irakasleak gauzak partekatu behar zirela esan zuen” (NE 2022-10-24).

Gatazka-kudeaketaren bat gertatzen zenean, psikomotrizistak saiora sartzeko erritualean hitz egindako arauak zeintzuk ziren galdetzea erabakitzen zuen, eta arau horiek bete behar zituztela gogorarazten zien. “Orduan, irakasleak, zein ziren gela horretako arauak bi hurrei gogoraraziz jardun zuen, hau da, ezin zela bultzatu” (NE 2022-10-24). Helduaren eta ikaslearen arteko komunikazioa oso garrantzitsua denez, psikomotrizistak asko

aukeratzen zuen gauzak elkarrizketa baten bidez konpontzea. “Batak bestea jo du, orduan irakasleak zer gertatu zen galdetu zion negarrez ari zen umeari” (NE 2022-11-22).

## 7. Ondorioak

Ikasleek astean behin edo bitan egiten dituzten psikomotrizitate-saioek oso alderdi positiboak dituztela ikusi da, bai gorputzaren bai adimenaren garapenean. Saio guztietako etengabeko behaketei esker, diziplina horrek haurrari alderdi motorretan, emozionaletan eta sozialetan laguntzen diola behatu da. Beraz, saioetan parametro psikomotorrak ondo behatzeak duen garrantzia nabarmendu daiteke.

Psikomotrizitate-saioetan ikasleek mota guztietako mugimenduak egitendituzte, hala nola jauziak, itzuliak, korrika egitea, ibiltzea, etab. Ondorioz, behatu diren saioetan haurrak gai ziren mugimendu ezberdinak egiteko (Arnaiz et al., 2001). Mugimendua irakaskuntza bat dela esaten zen, non motrizitate fina eta lodia garatzen den (Arnaiz eta Bolarin, 2000). Horregatik, ikerketa honetan, saioetan haurrek oso modu positiboan garatu ahal izan dituztela bi motrizitate motak ondorioztatzen da, adierazkortasun motorraren fasean eta adierazkortasun plastiko eta grafikoaren fasean.

Ikusi ahal izan denez, objektu batzuk gehiago erabiltzen zituzten, atentzioa ematen zietelako eta motibazio handiagoa ematen zielako. Beraz, materialek funtzio oso beharrezkoa dute ikasgelan, oso garrantzitsuak baitira haurraren motibazioan, sinbolismoan eta garapenean (Mériada et al., 2018). Halaber, ikasleak joko sinbolikoak erraztuko dituzten materialez inguratzeko beharra azpimarratzekoa da, ikasleek jolas sinbolikoak eskatzen zituzten material ugari erabiltzen zituztelako, entretenigarriak zirelako eta beren irudimena asko garatzen zutelako.

Era berean, ikasgelak beharrezko materialez hornituta egon behar duela nabarmendu daiteke (Chokler, 2015). Hala ere, materialetako batzuk ez zeudela ikasleen eskura azpimarratzekoa da, apalategi altuetan zeudelako. Beraz, beraiek bakarrik hartu ezin zituztenez, nahi zituzten materialekin jolasteko aukera mugatzen ziela ondorioztatzen da, lehenik eta behin baimena eskatu eta materialak jaitsi behar zizkietelako. Hala ere, helduaren presentzia beharrezkoa dela ondorioztatu da, bestela ezin dutelako inolako materialekin jolastu.

Espazioa behatzerakoan, ikasleek gehien okupatzen dituzten espazioak kontuan hartzearen garrantzia azpimarratu behar da, ikasleen lehentasunak ikusi ahal izateko. Behatutako saioen kasuan, plataforma eta barrak ikasleentzako gunerik deigarrienak eta

dibertigarrienak zirela ondoriozta daiteke (Bernaldo de Quirós, 2012). Emaitzetan egiaztatu ahal izan denez, esan daiteke ikasle bakoitza libre zela nahi zuen gelako espazioan geratzeko. Hala ere, batzuek nahiago zutela gelako izkina batean geratu arrazoi pertsonalengatik nabarmendu daiteke, baina inoiz ez gelara sartzeko beldurreratik (Sánchez eta Llorca, 2008b).

Aucouturierren Psikomotrizitate Praktika (APP) jarraitzen dutela dioten arren, batzuetan ez dute osorik jarraitzen. Esate baterako, saio batzuetan autore horrek bere praktika psikomotorrean azaldu zituen fase guztiak egitean, ikusi da ez zutela ez hizkuntza bidezko segurantzaren sakonaren fasea: <<*istorioa*>>, ez adierazkortasun plastiko eta grafikoaren fasea, ez irteera-errituala egiten (Aucouturier, 2004). Saioak amaitzeko orduan, psikomotrizistak ordua zela esaten zuenean, jolasa uztea asko kostatzen zitzairen, ez zuten onartzen eta jolasten jarraitzen zuten (Aucouturier, 2004).

Saio guztietan ikasle batzuk talde txikietan jolasten ikusten ziren, non talde mistoak ziren. Hori dela eta, ondoriozta daiteke ikasleak beren ikaskideekin jolasten zutela generoari garrantzirik eman gabe, genero berekoak diren ala ez alde batera utzita (Sánchez eta Llorca, 2008b).

Ikaslearen eta helduaren arteko harreman motei ondorioa emanez, batzuk helduarengandik hurbilago zeuden eta beste batzuk helduarekiko independenteagoak ziren (Arnaiz et al., 2001). Psikomotrizistaren rola oso garrantzitsua dela azpimarratu behar da, une oro ikaslearen komunikazio-moduei adi egon behar delako, eta ikasten eta garatzen jarraitzeko segurtasuna eta plazera eskaini behar dizkiolako (Aucouturier, 2015).

Haur Hezkuntzako ikasleen bost parametro psikomotorrak psikomotrizitateko bederatzi saiotan behatzeko helburua bete ahal izan da. Horrela, psikomotrizitate saio batean ikaslearen alderdirik garrantzitsuenak jaso eta kontuan hartu ahal izan dira, hala nola, haren irakaskuntza berriak eta haren esplorazioa. Psikomotrizitate-saioekin eta egindako ikerketarekin jarraituz, prestakuntza pertsonal eta profesional gisa aprobetxatzea bete da, psikomotrizitatearen aurrerapenetan laguntzen eta diziplina horrek duen garrantziaz jabetzen.

Saio guztietan ikasle bakoitzak izan ditzakeen desberdintasunak errespetatzea beharrezkoa da, eta kontuan hartzea ikasle bakoitzak eskatzen dituen hezkuntza beharrak (Navarro-Montaño eta Jimenez, 2021). Horregatik, psikomotrizitate-gelan eta gelatik kanpo hezkuntza inklusiboa bermatzea beharrezkoa da, eta diziplina hori laguntza-bidea izan daiteke behar duten ikasle guztientzat (Escribá, 1999).

Azkenik, psikomotrizitateak ikasleen gorputza eta adimena lantzeko duen garrantzia azpimarratu nahi da, baita saioa zuzentzen duen helduaren/psikomotrizistaren lan ona ere. Ildo beretik, psikomotrizitateak ikasleen gaitasun fisikoan, emozionalean edo sozialean eragin handia duela ikusi da. Beraz, diziplina honek, Haur Hezkuntzan alderdi positiboak eskaintzen dituenez, ikasle guztiek ikastetxeetan praktikatzeko aukera izan behar dute. Hitz gutxitan, psikomotrizitatea gizakiaren garapenean diziplina garrantzitsua da, eta beraz, ikertzen eta hobetzen jarraitu behar da.

## **8. Mugak eta hobetzeko proposamenak**

Lanarekin eta ikastetxean ikusitako saioekin pozik egon arren, beti daude hobetu daitezkeen gauzak. Hasteko, beste ikerketa bat egingo balitz, behaketa-taulak lehen saiotik erabiliko lirateke, kasu honetan azken 4 saioetan bakarrik erabili direlako. Taulek saio bakoitzean behatu beharreko puntu garrantzitsu guztiak apuntatzen eta aztertzen lagundu dute. Horregatik, oso lagungarriak izan dira, eta pena da lehenago ez erabili izana. Era berean, ikerketan beste tresna batzuk gehituko lirateke, hala nola irakasleei egindako elkarrizketen bat. Horrela, hobeto behatuko litzateke erabiltzen duten lan egiteko modua.

Era berean, lana egiteko denbora gehiago edo denbora mugagabea izan balu, ikasturte osoan saio gehiago egingo ziren. Beste plangintza batekin, irailean saioak egiten hasi eta ekainean amaituko lirateke, ikasturte batean ikasleek izan duten bilakaera hobeto aztertzeko. Horrela, denbora gehiago egongo litzateke psikomotrizitateak ikasleen garapenean eragiten duen xehetasun txiki guztiak hobeto aztertzeko. Esan liteke lan hau entregatzeko denbora eta datak muga argia izan direla nire lan osoan, ikerketaren erritmoa markatzen zutelako.

Adin desberdinetako klaseei ere begiratuko litzaieke, hala nola, ikasturte bakoitzeko klase bati, bai Haur Hezkuntzako lehen zikloari, bai bigarren zikloari. Horrela, diziplina horrek adinaren arabera duen eragina aldera liteke. Horrela, era guztietako saioak nola egin ere ikas daiteke, haur txikiak zein handiagoentzat. Hain haur txikiak izanik, alde handia dago adin batetik bestera, eta, horregatik, etorkizuneko lanbideari begira, ondo legoke psikomotrizitate-saio mota guztiak egiten ikastea.

## 9. Erreferentziak

- Amor, V. (2020). Psicomotricidad en España: presente, pasado y futuro. En Buniva, S. eta Moldese, G. (Ed.), *El saber de la Psicomotricidad en primera persona. Entrevista entre colegas* (or. 101-112). Miño y Dávila.
- Arnáiz, P. eta Bolarín, M.J. (2000). Guía para la observación de los parámetros psicomotores. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, (37). 63-85.
- Arnaiz, P., Rabadán, M. eta Vives, I. (2001). La psicomotricidad en la escuela: Una práctica preventiva. Ediciones Aljibe.
- Aucouturier, B. (2004). *Los fantasmas de acción y la práctica psicomotriz*. GRAÓ.
- Aucouturier, B. (2015). La Práctica Psicomotriz a nivel educativo, preventivo y terapéutico. *Reladej*, (4), 205-211.
- Bernaldo de Quirós, M. (2012). *Psicomotricidad. Guía de evaluación e intervención. Pirámide*.
- Berruezo, P.P. (2008). El contenido de la psicomotricidad. Reflexiones para la delimitación de su ámbito teórico y práctico. *Revista interna universitaria de formación del profesorado*, 62 (22,2), 19-34.
- Booth, T. eta Ainscow, B. (2002). *GUÍA PARA LA EVALUACIÓN Y MEJORA DE LA EDUCACIÓN INCLUSIVA. Desarrollando el aprendizaje y la participación en las escuelas*. Consorcio Universitario Para la Educación Inclusiva.
- Cámara, A.M. (2009). Construcción de un instrumento de categorías para analizar valores en documentos escritos. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 12 (2), 59-72.
- Camps, C. (2008). La observación de la intervención del psicomotricista: actitudes y manifestaciones de la transferencia. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, (22), 123-154
- Canimas, J. (2015). ¿DISCAPACIDAD O DIVERSIDAD FUNCIONAL?. *Siglo Cero*, 46 (2), 79-97.
- Castellani, N. (2020). Pensar la psicomotricidad, traspasando fronteras... En Buniva, S. eta Moldese, G. (Ed.), *El saber de la Psicomotricidad en primera persona. Entrevista entre colegas* (or. 40-65). Miño y Dávila.

- Chokler, M. (1999). *Acerca de la Práctica Psicomotriz de Bernard Aucouturier*. Ediciones Ariana.
- Chokler, M. (2015). *ACERCA DE LA PRÁCTICA PSICOMOTRIZ DE BERNARD AUCOUTURIER*. Centauro Editores S.A.C.
- Escribá, A. (1999). *Psicomotricidad. Fundamentos teóricos aplicables en la práctica*. GYMNOS.
- Etxabe, E., López-Vélez, A.L., eta Soria, L. (2018). *Escuela Inclusiva. Únete al reto*. FEVAS Plena inclusión Euskadi.
- Fusté, S. eta Bonastre, M. (2007). *Psicomotricidad y vida cotidiana (0-3 años)*. GRAÓ.
- Gómez, A., Martínez, J. eta López, A.L. (2022). Análisis de la instalación Escenografía de juego para crecer con la cultura, dirigida al primer ciclo de 0-3 años de Educación Infantil. Una propuesta de viaje a través del juego y el arte. *Arte, Individuo y Sociedad*, 34(4), 1579-1601.
- Lavagnoli, T. (2020). La psicomotricidad en Italia. En Buniva, S. eta Moldese, G. (Ed.), *El saber de la Psicomotricidad en primera persona. Entrevista entre colegas* (or. 139-144). Miño y Dávila.
- Llorca, M. eta Sánchez, J. (2003). *Psicomotricidad y necesidades educativas especiales*. Aljibe.
- Martín, D. eta Rodríguez, S. (2010). Psicomotricidad: ¿Qué formación dicen poseer los profesores de Educación Infantil y Educación Especial de la provincia de Huelva?. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, (13), 295-305.
- Martos, M., Ayuda, R., Freire, S., González, A., Llorente, M., (2006). *El síndrome de Asperger: otra forma de aprender*. Equipo Deletrea.
- Mérida, R., Olivares, M.A., eta González, M.E. (2018). Descubrir el mundo con el cuerpo en la infancia. La importancia de los materiales en la psicomotricidad infantil. *Retos: nuevas tendencias en educación física, deporte y recreación*, (34), 329-336.
- Miraflores, E. eta Goldaracena, I. (2021). *Análisis de la psicomotricidad a través de la práctica psicomotriz de Bernard Aucouturier: estudio de casos*. *Retos*, 39, 620-627.
- Navarro-Montaño, J. eta Jiménez, P. (2021). Inclusión educativa y prácticas docentes en educación infantil y primaria. En Roman, G., Pérez-Izaguirre, E., Biota, I. eta Picaza,

- M. (Ed.), *Inclusión socioeducativa. Propuestas y metodologías innovadoras en contextos educativos* (or. 93-107). GRAÓ.
- Osorio, V. G., Pallares, M., Chiva, O. eta Capella, C. (2019). Efectos de un programa de actividad física integral sobre la motricidad gruesa de niños y niñas con diversidad funcional. *Revista Lasallista de investigación*, 16(1), 37-46.
- Romañach, J. eta Lobato, M. (2005). Diversidad funcional, nuevo término para la lucha por la dignidad en la diversidad del ser humano. *Foro de vida independiente*, (5), 1-8.
- Sánchez, J. eta Llorca, M. (2008a) El rol del psicomotricista. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, (22), 35-60.
- Sánchez, J. y Llorca, M. (2008b). *Recursos y estrategias en psicomotricidad*. Aljibe.
- Solla, C. (2013). *Guía de Buenas Prácticas en Educación Inclusiva*. Save the Children.
- Szöke, A. (2016). *Autónomo, pero no abandonado a su suerte. El apoyo de la actividad autónoma en la escuela infantil 0-3*. RELAdEI (*Revista Latinoamericana de Educación Infantil*), 5(3), 41-46.
- Vizcarra, M.T. (2007). *Garapen psikomotorra Haur Hezkuntzan (0-6 urte)*. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Zarza, M. (2020). Huellas psicomotoras en México. En Buniva, S. eta Moldese, G. (Ed.), *El saber de la Psicomotricidad en primera persona. Entrevista entre colegas* (or. 79-100). Miño y Dávila.

## 10. Eranskinak

### 10.1. Eranskina: Narrazio etnografikoak, argazkiak eta marrazkiak

- 2022-10-10

Joan den urriaren 10ean, psikomotrizitateko lehenengo saioa egin nuen Gasteizko ikastetxe publiko batean. 4 urteko gela batean egon nintzen, non egun horretan 15 haur zeuden, nahiz eta guztira 20 izan. Gela honetan, irakasle bat eta hezitzailea bat zeuden. Umeak 14:45ean iritsi ziren etxetik, bazkaldu eta gero. Klasea 14:50ean hasi zen, patiotik psikomotorra klasera joan behar izan genuelako haien klasetik pasatu gabe. Psikomotrizitate saioak ordu eta laurden iraun zuen, 16:00etan amaitu zelako. Saioan sartzeko errituala 10-15 minutu inguru iraundu du, eta gainerako denbora ikasleek eurek aukeratutako saioaren jardura sinbolikoak eta sentsiomotoreak garatzeko erabili dute.

Patiotik psikomotrizitate klasera denbora gutxi behar da, oso gertu dagoelako. Hala ere, astiro-astiro joaten ziren irakaslearen atzetik eta hezitzailearen aurrean. Ikasgelara sartu bezain laster, ikasle askok zuzenean jolastera joateko asmoa izan zuten, baina irakasleek zapatak eta jakak kendu eta esekitokietan zintzilikatu behar zituztela esan zieten. Irakasleak konturatu ziren dorrea ez zegoela eginda, eta, beraz, hurrei esan zieten hormaren kontra esertzeko eta eserita itxaroteko bi irakasleen artean dorrea egin arte. Teorian, klase bakoitzak psikomotrizitate saioa amaitzen duenean, dorrea hurrengo klaserako eginda utzi behar du. Dorrea egiten ari ziren bitartean, haur asko zutitu eta korrika hurbiltzen ziren dorrera, botatzeko asmoz, baina irakasleek gelditu egiten zituzten ez egiteko.

Nahiko klase zabala da, eta psikomotrizitate-saioetarako egokiak diren material ugariz hornitua dago. Gelara bi ate ezberdinetatik sar daiteke, barruko atetik edo kanpoaldetik. Gu kanpoko atetik sartu ginen, eta han, sartu bezain laster, zintzilikariak zeuden, eta han jarri zituzten beren jakak eta zapatak. Aurrerago, klasearen hasieran suntsitzen duten dorrea dago. Dorre horren atzean, gainerako koltxonetak daude, horma-barrak eta alde batetik bestera pasatzeko barra batzuk dituztela. Plataforma bat ere aurkituko dugu, eskailera formako koltxoneta batzuetatik gora igo eta handik koltxoneta batzuetara botatzeko.

Irakasleek dorrea eraikitzen amaitu zutenean, hasierako erritualarekin hasi ziren. Erritual horretan, nora etorri ziren galdetu zieten hurrei, eta batzuek "psiko gela" erantzun zuten, eta beste batzuk isilik geratu ziren. Gela honetan zer egiten zen ere galdetu zieten. Batzuek jolastea erantzun zuten, beste batzuek salto egitea, etab. Klasea hasi aurretik ere argi utzi zituzten egin zitezkeen eta egin ez zitezkeen gauzak. Horregatik, irakasleak hona jolastera eta ondo pasatzera zetozeela esan zien, baina galdetu zien ea bazekiten zer ezin



zen egin. Irakaslearen laguntzarekin, ezin ziren egin hiru gauzak ateratzea lortu zuten. Hiru arau hauek dira: ez jo, ez kosk egin, ez bultza.

Zer ezin zen egin argi utzi ondoren, irakasleak atzerako kontaketa bat egin zuen hurrekin, eta denek korrika dorrea bota zuten. Bakoitzak leku desberdin batean jokatzeko zuten, baina oso deigarria iruditu zitzaizkien haur jakin bat, Gorbeia izenekoa. Denak korrika eta saltoka ari ziren bitartean, neska honek gurekin egon nahi zuen eserita, etzanda edo besoetan. Irakasleak esan zidan neska horrek aniztasun funtzionalak zituela eta autismoa zuela susmatzen zutela, baina oraingoz ez zutela diagnostikoa egin. Klasean, neskatoa irakaslearekin ispilu baten aurrean zegoela ikusi nuen, eta irakasleak keinu batzuk egiten zizkion, eta neskak kopiatu egin behar zituen. Irakaslea txundituta geratu zen, egiten zion keinu bakoitza, neskatoak kopiatu egiten ziolako. Horregatik, pentsatzen dut irakaslea neskatoaren aurrerapen txikiak ikusten egongo zela.

Bestalde, bazegoen neska bat sonotone bat zuena, Anboto izenekoa. Anboto joan den ikasturtean etorri zen Gasteizera Ukrainatik, gerra zela eta. Irakasleak kontatu zidan ez duela bi belarrietatik entzuten, eta haletako batean sonotona jarri berri ziotela, eta laster bestean jarriko ziotela. Horregatik, gela hartan zeuden zaratek asko molestatzen zuten neskato hura, orduan, irakasleak etxe bat egiten zion, koltxoneta eta maindireekin. Etxe hura ate ondoan zegoen, zaratatik ahalik eta urrunen egoteko. Etxe honetan beste neska batzuk ere sartzen ziren eta Gorbeia ere bai. Anbotori asko erreparatu nion, oso deigarria egiten baitzizkidan duela gutxi entzuten hasi izana.

Anboto-k ez du hitz egiten, horregatik, jendearekin komunikatu nahi duenean, keinuak erabiltzen ditu. Zehazki, nirekin *okey*-aren (hartz lodia gora) zeinua erabili zuen. Irakasleak esan zidan gorren zeinu batzuk ikasi behar izan dituztela harekin komunikatzeko. Jolasten aritu nintzen eta berarekin komunikatzen, egin zuten etxean. Askok gustatu zitzaizkien berarekin komunikatzea, ez baikenuen hitz egin beharrik izan elkar ulertzeko. *Okey*-aren keinua egin zidanean, nik ere egin nuen, eta gero begi bat keinatu nion, eta berak ere bai. Elkarrekin egon ginen pixka batean jolasean, aurpegiarekin eta eskuekin keinuak egiten, eta elkarri egiten genizkion keinuak kopiatzen.

Bestalde, gainerako haurrak asko jolasten zuten horma-barretan, igotzen eta koltxonetetara botatzen. Ume batzuk saltoka eta oihuka ari ziren, minik hartzeko arriskurik ikusi gabe. Hala ere, mutilak neskak baino mugituagoak direla ikusi nuen. Gainera, mutil askok mutilekin jolasten zuten, eta neskek neskekin batera, adibidez, lasai-lasai egoteko egin zieten etxean, gelako neska batzuk zeuden Anbotorekin. Hala ere, ikusi nuen mutiko bat zegoela bere lagunari deika, koltxonetetara nola botatzen zen erakusteko. Lagunak ez zion entzuten, orduan umeak hainbestetan deitu zion, nola botatzen zen begiratu arte.

Arrakasta izan zuen gauza bat koltxoneta batetik gora igo eta beste koltxoneta batera botatzen ziren plataforma izan zen. Zarata egon arren, Anbotok ere handik salto egin nahi izan zuen. Askok gustatzen zitzaion handik botatzea, agian 12 aldiz baino gehiagotan bota zen. Hasieran gure bi eskuei heltzen zien, horrela babestuago sentitzen zelako, baina aurrerapen handia izan zuen, eta elkarrekin lortu genuen esku bakarrarekin heltzea, eta gero gure lepoari bakarrik, inolako eskurik gabe. Bestalde, Gorbeia denbora gehiago egoten zen bakarrik.

Irakasleak, plataforma horretatik salto egiteak hainbesteko arrakasta zuela ikusita, koltxonetekin plataforma horretarainoko ibilbidea jarri zuen, non haurrek oreka mantenduz koltxoneten gainetik joan behar zuten plataformara iritsi arte. Haur batzuek oreka nahiko ondo mantentzen zuten, baina gero beste batzuk erori egiten ziren. Anbotok, aldiz, hori egin nahi zuen, baina eskua emateko eskatzen zizun, ez erortzeko. Gehienetan, irakasleek jolas librea eta beren espazioa uzten zieten, baina arriskuren bat ikusten zutenean esku hartzen zuten. Hala ere, noizean behin, haurrekin jolasten eta elkarreragiten zuten. Gela honetan, mutilak izan dira umerik mugituenak.

2 minutu falta zirenean, irakasleak abisua eman zien. Bi minutu horiek igaro zirenean, denek lagundu zuten gela jasotzen, eta hurrengo klaserako dorrea egiten. Ez zien amaiera errituala egiteko denborarik eman, baina normalean egin dutenaren marrazki bat egiten dute,



edo egin dituzten gauzei buruz hitz egiten dute. Jaso ondoren, zapatak eta jakak jantzi zituzten. Batzuek laguntza behar zuten, baina beste batzuek bakarrik egin zezaketen. Ondoren, gela honetatik atera ginen, haien klase nagusira motxilak hartzera joateko, 16:15ean gurasoak etortzen zirelako, haien bila.

(A1 2022-10-10)

- **2022-10-17**

Urriaren 17an nire bigarren psikomotrizitate saioa izan zen, baina lehena 4 urteko B klasearekin. Aurreko astelehenean bezala, 2:50ean hasi eta 16:05ean amaitu zen. Gela honetan ere bi heldu zeuden, irakasle bat eta hezitzaile bat, premia bereziak zituzten bi ikaslez arduratzen zena. Gela honetan guztira 19 haur daude, baina egun horretan 12 etorri ziren. Patiotik psikomotrizitate klasera, beste klasearekin alderatuta, ilara batean joan ziren hormaren kontra.

Gelara kanpoko atletik iritsitakoan, haurrek koltxoneta-dorrea eginda ikusi zuten, eta zuzenean botatzera joan ziren, baina irakasleek esan zieten lehenbizi zapatak eta jaka kendu eta bere lekuan utzi behar zituztela. Konturatu nintzen ikasle batzuek dorrea botatzeko zirrara zutela, txaketak gaizki jarri zituztelako, txanotik jarri beharrean mahukatik jarri zituztelako. Hormaren kontra eseri zirenean, irakasleak galdetu zien nora etorri ziren. Haurrek zuzen erantzun zuten "psiko gelara" etorri zirela. Gaurko klasean zer egingo zuten ere galdetu zien.

Hurrengo gauza klasera etorritako pertsonak kontatzea izan zen. Irakasleak haur guztien aurrean aurkeztu ninduen, eta denak zutitu eta korrika etorri zitzaizkidan besarkatzera. Hasierako erritualarekin amaitzeko, klasean zeuden arauak gogoratu zituen irakasleak. Arauak hauek dira: ez da io egin behar, ez da egin behar eta ez da bultzatzen. Eserita zeudenean, haurrak urduri eta hasteko gogoz ikusten ziren, baina batez ere dorrea botatzeko gogoz. Hasierako errituala amaitu bezain laster, irakasleak erditik kendu zen, eta haurrak zutik jarri ziren, koltxonetazko dorrea botatzera korrika joateko.

Premia bereziak zituzten haurrei dagokienez, mutil bat zegoen. Ikasle honek, autismoa zuen eta Txindoki zuen izena. Gela honetan ez zegoen mugitzeko arazorik zuen ikaslerik. Txindoki ez zen geldirik egoten, alde batetik bestera zebilen denbora guztian. Horietako batean, argia itzali zuen, eta hezitzaileak hartu eta berriro argira eraman zuen, berriro pizteko eta egindakoaz ohartzeko. Galtzerdiak ere etengabe kentzen zituen, eta behin baino gehiagotan jantzi behar izan zituzten. Behin, ez genuen ikusi non kendu zituen, eta klasean zehar bilatu behar izan genituen, aurkitzeko eta berriz jartzeko, berak nahi ez bazuen ere.

Era berean, irakasleak goma-apar txurro batzuk banatu zizkien ikasle guztiei, eta Txindokik ahoan sartu zuen kosk eginez, eta ez zuen askatu nahi, nahiz eta irakasleek esan. Irakasleek ere irakatsi zidaten Txindokirekin marrazkidun txartel batzuen bidez komunikatzen zirela (piktogramak), haurrak ondo ulertzeko zer eskatzen ari zitzaizkion.

Gelako gainerakoei dagokienez, haur bakoitzak jolasteko modu desberdina zuela ikusi nuen. Oso deigarria iruditu zitzaidan haur bat, koltxoneta altu batera igo eta hankak indiar erara zituela eseri eta eskuekin hausnartzen hasi zena. Beste bi neska ezkututzen ziren koltxoneta batzuen azpian, eta gustatzen zitzairen koltxoneta altxatzea haien aurkitzeko. Beste batzuek, elkarrekin koltxoneta batzuk jartzea erabaki zuten, eta gainera salto egitea. Beste batzuek irakasleak banatu zituen goma-aparrezko ezpatekin jolastea erabaki zuten. Beste batzuek dorreak egitea eta gero botatzea erabaki zuten. Bi haurren arteko liskar txiki bat ere ikusi nuen, non koltxoneta bera nahi zuten. Eztabaida horretan, haur batek beste haurrak zuen koltxoneta nahi zuen, eta horretarako gorputzean jo zuen. Ikusi nituenean nola haserretzen ziren, elkarri jotzeari utzi zioten eta jolasean jarraitu zuten, nik ezer esan gabe, hau da, begiradaz komunikatu ginen.

Irakaslearen (tutorea) jarrerari dagokionez, oso behatzailea zen, eta arrisku pixka bat ikusten zuenean bakarrik hartzen zuen parte; adibidez, irakasleak ez zuen gustuko haurrek plataforma azpian jartzen zituzten koltxoneta-piezen gainera salto egitea. Uste nuen ez ziela hori egiten utzi, koltxonetak salto egitean alde batera mugitzen zirelako eta lurraren kontra jo zezaketelako. Arrakastarik handiena izan zuenari dagokionez, ezin dut ezer zehatzik esan aurreko saioan bezala, hau da, erabiltzen ari ziren materialak nahiko orekatuta zeuden, batzuek gauza batzuetan jolasten zuten eta besteek beste batzuetan.

30 minutu egon ziren nahi zuten jarduera sinbolikoak eta sentsiomotoreak egiten, eta 15:35ean irakasleak argia itzali zuen 5 segundoz, ikasgela amaitu zela jakinarazteko. Kaleko argia ere berdin sartzen zen, baina argi gutxiago zegoenez, umeak konturatu ziren amaitu egin behar zutela. Lurrean eseri ziren, hasierako errituala egin zuten lekuan, ezer jaso gabe. Irakasleak plastilinazko zatiak eman zizkien haurrei, eta eskerrak emateko esaten zion. Haurrek "eskerrik asko" errepikatzen zuten, irakaslearen izenarekin batera. etab. Zerbait berria edo desberdina egiten zuten bakoitzean, zuri deitzen zizuten erakusteko. Egiten zituzten formei dagokienez, haur bakoitzak une horretan nahi zuena egiten zuen. Mutil batzuek txurroak egiten zituzten, bi neskatok lepokoa egin zuten, mutil batek pertsona baten forma, etab.

Irakasleei dagokienez, haurrak plastilinarekin esploratzen ari ziren bitartean, irakasleek koltxonetak jaso, beren lekuan jarri eta hurrengo klaserako dorrea egiten zuten. Deigarria iruditu zitzaidan haurrek ez laguntzea biltzen. Gauza batek atentzioa eman zidan, lurrean esertzeko orduan izan zen, bi neskatilek nire ondoan eseri nahi zuten, baina nire alde bakarra nuen eskura, beste aldean beste mutiko bat bainuen eserita. Neska bat bakarrik eseri ahal izan zen, eta bestea negarrez hasi zen nire ondoan ezin egoteagatik. Neska lasaitzen saiatu nintzen, eta nire ondoan jartzeko esan nion, negarrik ez egiteko. Azkenik,

irakasleak ohartarazi zuen plastilina guztia jasotzeko eta irakasleak emandako kutxan sartzeko ordua zela. Gero, zapatak eta jaka jantzi eta ilaran joan ziren beren klasera, motxilak hartzera etxera joateko.



(A2 2022-10-17)



(A3 2022-10-17)



(A4 2022-10-17)



(A5 2022-10-17)



(A6 2022-10-17)

- **2022-10-24**

Gaur, urriak 24, nire hirugarren psikomotrizitate saioa izan da, baina bigarren saioa lehenengo klasearekin, hau da, 4Aekin. Gaur 17 haur joan dira eta hiru etxean geratu dira. Gaurko klasean bi irakasle egon dira, beti bezala. 2:45ean iritsi dira haurrak bazkaldu ondoren. Iritsi direnean, denok joan gara pixkanaka-pixkanaka motrizitate-klasera. Oraingoan irakasleak esan die binaka jartzeko eskutik helduta, hormaren kontra ilara bat eginez. Psikomotrizitate klasera iritsi direnean ia ez zen beharrezkoa izan irakasleek ezer esatea, beraiek bakarrik zekiten zapatak eta jakak erantzi eta beren lekuan zintzilikatu behar zituztela. Jarraian, irakasleak hasierako errituala egiteko esertzeko eskatu zien.

Denak eseri ziren hasierako errituala egiten duten kantoian, eta irakasleak psikomotrizitate klasean zeudela esan zien. Gero, etorritako haurrak kontatzen hasi ziren. 17 haur zenbatu zituzten eta zenbaki horrekin abesti hau abestu zuten: *“Hamazazpi etorri gara, hamazazpi etorri gara”*. Beraz, irakasleak esan zien hiru haur falta izan direla eta zenbaki horrekin beste abesti bat abestu dute: *“Hiru hiru hiru ez gara etorri, hiru hiru hiru ez gara etorri”*. Oso urduri zeudenez, irakasleak erlaxazio-saio txiki bat egin zien minutu batez. Umeetako batek bere bihotza nabaritzen zuela esan zuen, horregatik irakasleak azaldu zien bihotzaren zatia ukituz gero taupadak nabaritutako zituztela. Ume horrek esan zuen, korrika ari denean bere bihotza azkarrago taupaka joaten dela, beraz, bakoitzak eskua bihotzean jarri zuen bere bihotza ukitzeko.

Gero, irakasleak zutitzeko esan zien, hankak eta besoak berotzeko. Lehenik hanka bat mugitu zuten eta gero bestea, eta berdin bi besoekin. Ondoren, irakasleak esan zien hiruko kontuarekin dorrea bota zezaketela, baina zenbakiekin adi egoteko, agian tranpak egiten zituelako kontatzeko orduan. Hau da, irakasleak zenbakiren bat errepikatu ohi zuen tranpa egiteko, dibertigarriagoa izateko eta haiek adi egoteko, adibidez, bat, bat, bat, bi eta hiru.

Iritsi ginenean, Gorbeia oso nekatuta zegoen, eta hasierako errituala egiten ari zirela, lo geratzen ari zen. Horretaz gain, lankide bat gogaitzen ari zitzaion, hau da, burua ukitzen ari zitzaion lo geratu zen bitartean. Horregatik hezitzaileak besoetan hartu eta beste klase batera eraman zuen siesta egin zezan. Psikomotrizitate-saio osoa lotan egon zen, hezitzailearekin batera une oro. Bitartean, gainerako ikasleak psikomotrizitate saioa normaltasun osoz jarraitzen ari ziren. Koltxoneta dorrea bota ondoren, haur bakoitza gehien gustatzen zaien lekura joan zen jolastera. Saio honetan, aurrekoan bezala, Anbotok bere etxea egiten laguntzeko eskatu zuen, zaratak asko gogaitzen baitu gorrieria dela eta. Berak bakarrik jarri zituen koltxonetak denak batera, eta guk lagundu genion maindireak gainetik jartzen, altueratik ez baitzen iristen. Etxe honetan, jolasteaz gain, haur gehiago hurbildu ziren

jolastera. Azkenik, etxea suntsitu egin zuten koltxonetak botata, Anbotok gelako beste leku batzuetatik ere egon nahi zuelako.

Gainerako ikasleek gelako leku guztietan jokatzeko zuten. Arrakasta gehien izan zuenetako bat bi sokaz egindako zabu bat izan zen, barretatik zintzilik. Haurrak arriskurik gabe kulunkatzen ziren, zabu horren azpian koltxoneta handi bat zegoelako erorikoetatik babesteko. Leku horretan, eztabaida bat egon zen, non neska batek denbora luzea zeraman zabuka eta beste neska batek ere nahi zuen. Zabuka ari zen neskatoa ez zen jaisten utzi nahi ez ziolako, orduan beste neskatoa negarrez hasi zen. Une horretan, irakasleak gauzak partekatu behar zirela esan zuen.

Arrakasta handia izan zuen beste leku bat aurreko saioarena izan zen, koltxoneta batera jauzi egiten zuten plataformarena. Irakasleak, aurreko saioan bezala, koltxoneten ibilbide bat jarri zien, eta alanbrezko eta oihalezko tunel bat ere gehitu zien, barrutik igarotzeko. Ibilbide hura plataforman amaitzen zen, koltxoneta handira salto egin zezaten. Anbotok ibilbidean parte hartu zuen, eta plataformatik koltxonetara jauzi egiteko unea iritsi zenean, guri begiratu zigun laguntza eske. Hala ere, guk esan genion berak bakarrik egin zezakeela, eta animatu ondoren, berak bakarrik jauzi egin zuen.

Haurren behaketa orokorrari dagokionez, libreki jolasten ari zirela, neskato batek bere lagun bati esan ziola ikusi zen, material batekin eztabaida txiki bat izan ondoren: *“ya no soy tu amiga”*. Irakasleak entzun eta esan zion gela honetan denak lagunak direla. Atentzioa eman zidan beste gauza bat izan zen, zein desberdinak izan daitezkeen irakasleak saioetan, bakoitza jarrera desberdinekin. Bi klaseen artean konparatzeko aukera izatean, maistra bati zer egitea gustatzen zaion eta zer ez zaion gustatzen ikus daiteke. Adibidez, haur bat ikasgelan zegoen goma-aparrezko makila batekin zegoen, eta klase horretako irakasleak jaso egin zion. Aurreko saioko irakasleak, ordea, goma-aparrezko makila horiek banatu zituen jolasteko beste material bat izan zezaten. Ikaskideen arteko beste borroka bat behatu egin zen, non haur batek beste bati koltxonetetan bultzatu egin zion. Ume hau negarrez hasi zen, mina hartu zuelako. Orduan, irakasleak, zein ziren gela horretako arauak bi haurrei gogoraraziz jardun zuen, hau da, ezin zela bultzatu.

30 minutuz jolasean egon ondoren, jasotzeko ordua iritsi zen, eta irakasleak guztien artean klasea jasotzen laguntzeko esan zien. Beti bezala, batzuek kasu egin eta jaso egiten zuten, eta beste batzuek ezer entzun ez balute bezala jokatzeko jarraitzen zuten. Azken kasu horietan, irakasleak pazientzia handiz errepikatu zien jasotzeko ordua zela. Denen artean, dorrea egin zuten, gero zapatak jantzi zituzten. Zapatak jantzen zituztenean, irakasleak paper bat eta arkatz bat ematen zizkien gaur saio horretan egindakoa marrazteko. Askok gauza desberdinak marrazten zituzten eta deitzen zizuten bere marrazkia ikusteko, eta

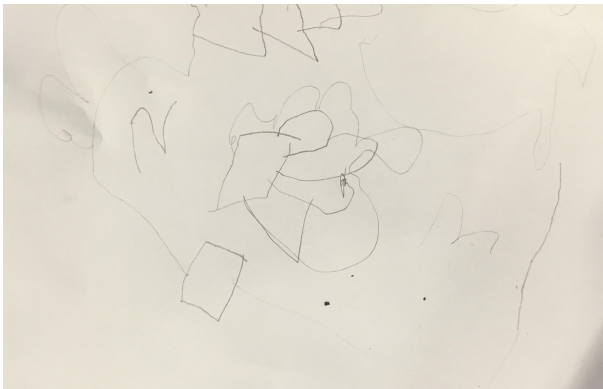
marraztutakoa azaltzeko. Umeren batek oso ondo azaltzen zuen gelako zati bat margotu zuela, adibidez, haur batek horma-barrak margotu zituen. Marrazkien ondoren, jakak jantzi eta motxilaren bila klasera joan ziren, etxera joateko.



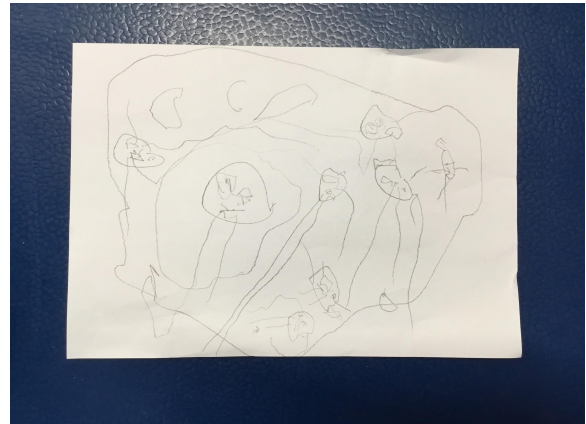
(A7 2022-10-24)



(A8 2022-10-24)



(A9 2022-10-24)



(A10 2022-10-24)

- **2022-11-7**

Gaur, aurreko egun guztietan bezala, haurrak bazkalostean iritsi dira eskolako patiora. Gela 4.B -ko irakaslea ez zegoen, eta horregatik beste irakasle bat ari zen ordeztzen. Gainera, klase honetan egon ohi den hezitzailea ere ez zegoen, eta beste hezitzaile bat ere bazegoen. Gaur klase honetara 19 umetatik 14 etorri dira. Haur guztiak zeudenean, psikomotrizitate gelara joan dira. Haurrak ilara bat egiten joan dira irakaslearen atzean, parezean itsatsita. Egia esan, batzuek kasu egiten zuten, baina beste batzuek joan behar zuten tokitik errepikatu behar zieten.



Behin klasera sartu direnean, gehienetan bezala, lehenengo asmoa koltxonota-dorrea botatzera korrika joatea izaten da, oso urduri daudelako eta hasteko gogoz daudelako. Irakasleak zapatak kentzeko eta betiko hormaren kontra esertzeko esan die. Sarrera errituala egiteko, irakasleak ongietorria eman die eta ondoren, guztien artean, etorri diren haurrak kontatzen hasi dira. Horretarako, ikasle guztien izena esaten zuen abesti bat erabili du, haur batzuek imitatzen zuten eskuekin dantza txiki bat egiten zuten bitartean. Ondoren, klase honetan bete beharreko arauak gogorarazi dizkie, hau da, inori minik ez egitea. Hasierako errituala amaitzeko, paretaren kontra zutik jarri dira eta irakasleak atzerako kontu bat egin du dorrea botatzeko.

Dorrea bota dutenean, neska bat hormaren kontra geratu da, eta irakasleak dorre txiki bat egin dio. Txindokiri dagokionez, klasera sartu bezain laster korrika joan da dorrea botatzera, eta ia gutxi falta izan zaio botatzeko, irakasleak bloke batzuei eutsi behar izan dielako ez erortzeko. Gaur desberdina zen, negar asko egiten ari zen, agian gaixorik jarraitzen zuen, aurreko egunetan gaixorik egon zelako.

Txindokirekin zegoen hezitzaileak ez zuen asko ezagutzen, denbora gutxi zeramatelako elkarrekin. Horregatik, triste ikusita, ez nekien zer gertatzen zitzaien. Txindokiri asko gustatzen zaio argiak itzaltzea, ikasgelan 6/7 aldiz itzali ditu, eta ez zekiten gelako argiek traba egiten zioten edo haiekin jolastea gustatzen zitzaien. Txindoki, argiak itzali besterik ez zuen egiten, ez zituen berriro pizten, eta horren ondoren korrika irteten zen.

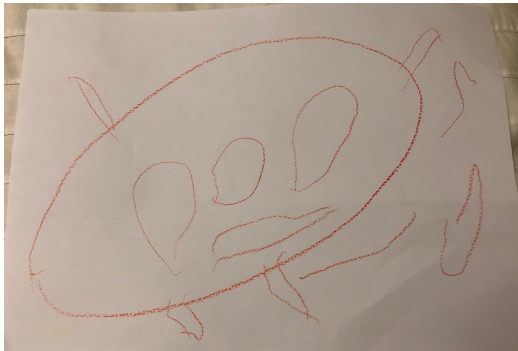
Gainerako haurrak nahiko aktibo zeuden, batzuek oihal bat hartu eta bizkarrean jarri zuten mozorrotzeko. Beste ikasle batzuk, oihala aurpegian jarri eta beste batzuk harrapatzera jolastu ziren, gelatik korrika. Beste haur batzuek, irakaslearen laguntzaz, 10-15 minutu egon ziren koltxonetekin lauki bat egiten gelako izkina batean, etxe baten itxura eginez. Etxe horretan, irakasleak peluxe-kaxa hartu eta barruan jarri zien. Neska bat etxe barruan jolasten ari zen bitartean, mutiko batek etxea apurtu nahi izan zuen eta neskatoa haserretu egin zen. Materialak umeak iristen ez diren apaletan daude, horregatik, hurrek material horrekin jolastu nahi badute, irakasleek hartzen lagundu behar diete. Haur batzuek, zehazki, gogoko zuten koltxonetara salto egitea duten plataformatik. Ikasle batzuk zutiz salto egiten zuten, baina beste batzuk koltxoneta bat hanka artean jauzi egiten zuten. Umeren batek deitzen zizun ikusteko nola botatzen zen koltxonetetara. Guztira 25-30 minutuz aritu ziren jolasean.

5 minutu falta zirenean, irakasleak abisatu zien, denbora gutxi falta zela jakiteko. Jasotzeko ordua iritsi zenean, irakasleak argietako bat itzali zuen amaitzeko ordua zela esaten zuen bitartean. Haur batzuk plataforma azpian eta koltxoneten azpian ezkutatu ziren, ez joateko eta jolasten jarraitzeko. Azkenean, haur batzuen artean, koltxoneta-dorrea egin

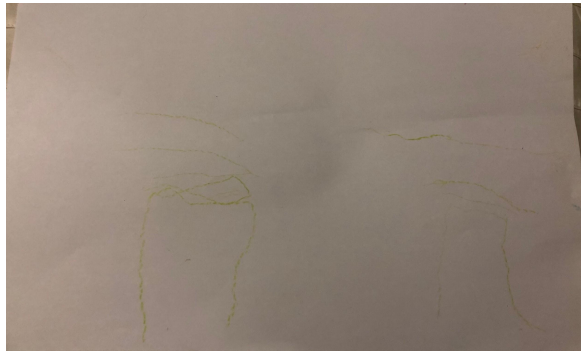
zuten hurrengo klaserako. Lagundu ez zuten beste haurrak, irakasleak joan ziren beraiengana, irteera errituala egiten den lekuan esertzeko.

Gutxi gorabehera 3 minutuz, irakasleak ipuin bat kontatu zuen, hiru txerritxoena. Bi ikasle zeuden beti nire ondoan jarri nahi zutenak, baita neska bat ere nire gainean eseri zen. Haur batek, zehazki, irakasleak ipuina kontatzen zuen bitartean, "yo otsoa" esaten zuen denbora guztian, ipuina arretaz entzuten zuen bitartean. Irakasleak keinuz, zarataz eta ahotsa aldatuz kontatu zuen ipuina, haurren arreta bereganatzeko.

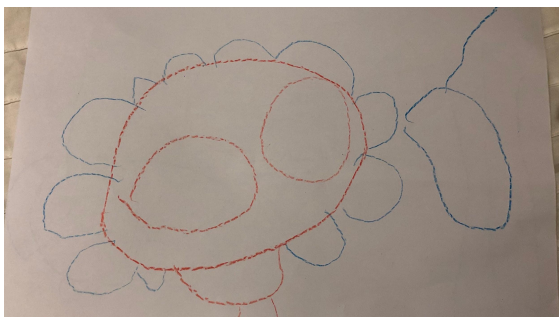
Ipuinaren ondoren, irakasleak orri bat eta margoak banatu zizkien haur bakoitzari, ipuinaren edo psikomotrizitate klasean egin zutenaren marrazki bat egiteko. Neska batek papera apurtu zuen eman bezain laster, baina gero bi paper zatietan margotu zuen. Haur bakoitzak berea marrazten zuen, eta zuregana hurbiltzen ziren zer margotu zuten esatera. Ume batek ez du asko pintatu, eta gero bere familia pintatu zuela esan zidan, baina kolore suabe batez margotu nuenez gero, gutxi ikusten zen. Beste batzuek esaten zidaten ipuineko otsoa margotu zutela, hau da, bakoitzak nahi zuena margotzen zuen. Amaitzen zutenean, zapatak eta jaka jantzi zituzten, klasera josteko.



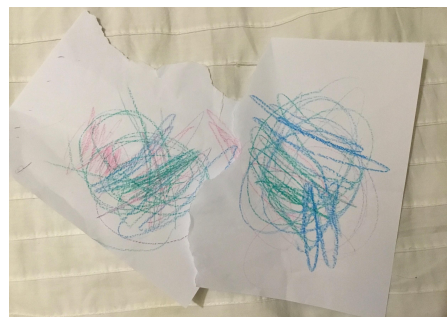
(A11 2022-11-7)



(A12 2022-11-7)



(A13 2022-11-7)



(A14 2022-11-7)

- **2022-11-14**

Gaur nire bosgarren psikomotrizitate saioa izan da, baina nire hirugarren saioa 4.A klasearekin. Egunero bezala, bazkaldu ondoren iritsi dira haurrak patiora. Gaurko 16 ikasleak iritsi direnean, gehienetan bezala bata bestearen atzetik hormaren kontra joan dira, irakaslearen eta hezitzailearen artean. Klasera sartu bezain laster, irakasleak zapatak eta jakak kentzeko esan du. Denek azkar egin dute, eta gainera zapatak eta jakak eranzten oso ondo dakitela ikusi dut. Une horretan Anbotori erreparatu diot, sokadun zapatak zekartzala eta ezin zituela askatu. Gaur Gorbeia, ez da psikomotrizitate klasera etorri.

Eseri bezain laster, irakaslea haien aurrean eseri da sarrerako errituala egiteko. Beti bezala, klase horretako arauak gogoratu ditu. *Haurrak nahiko urduri zeudela nabaritu* zuenez, hurrengo abestu zuen: *Bolo bolo bat, bolo bolo bi, isil isilik nago ni*. Umeetako bat, zehazki, asko molestatzen ari zen. Horregatik, irakasleak bere ondoan esertzeko eskatu dio. Irakasleak esan dio triste zegoela nola jokatzeko zuten ikusita, eta umeak ez zion begiratu ere egiten. Hasierako erritualarekin jarraituz, irakasleak galdetu die umei nola deitzen nintzen ni, eta neska bakar batek gogoratzen zuten nire izena. Ondoren, irakasleak hormaren kontra zutik jartzeko eskatu die, dorrea botatzeko. Atzerako kontaketa bat egin aurretik, irakasleak hanka bat bestea baino aurrerago jartzeko eskatu die hurrei (korrika egitera irteteko posizioan), eta gero gauza bera beste hankarekin, hankak mugiaraziz ariketa egiteko modu bat simulatuz. Ondoren, atzera kontu bat egin du tranpekin, eta 3ren kontura, haurrak korrika joan dira dorrea botatzera.

Korrika joan dira dorrea botatzera, bi neskato izan ezik. Neska horietako bat Anboto zen, eta irakasleak bi dorre sortu ditu haientzat. Beste neskatoa botatzera animatu da, baina Anboto, ez da bere lekutik mugitu. Irakasleak, animatu ondoren, eskutik heldu dio eta elkarrekin bota dira. Ondoren, Anboto gainerako hurrekin jolastera joan da.

Jolasten egon denean, nire lekura etorri da, hanka ukitu dit eta soka batzuk seinalatu dizkit, barra batzuetatik zintzilik, kolunpio funtzioa egiten dutenak. Berak hitz egiten ez duenez, igotzera laguntzea nahi zuela pentsatu dut, eta hala izan da, denbora luzez egon da hor jolasean. Klaseko gainerako denboran, ikaskideekin jolastu da, batez ere bere ikaskideek koltxonetetara nola salto egiten duten ikusiz. Oso begiralea dela konturatu naiz, helduek eta lankideek egiten duten guztiari begiratzen dio. Une batean, bere lagunak modu zehatzean jarritako koltxonetetako batera igo da, eta ikaskideetako batek bultza egin dio, eta orduan irrist egin du. Izutu egin da eta negarrez hasi da. Nigana etorri da, kontsolatu egin dut eta berehala gelditu da negarrez. Lagunak barkamena eskatu dio negarrez ari zela konturatu denean.

Gainerako haurrek gela osoan zehar jokatu dute. Haur batek, hasi bezain laster, koltxoneta batera salto egin du eta bere lagun batekin talka egin du. Horietako batek min hartu du sudurrean, eta odoletan hasi da. Irakasleak korrika komunera eraman du, hezitzaileak koltxonetan geratutako odola garbitzen zuen bitartean, gainerako haurrak zikindu ez zitezen. Koltxoneta baten oihala zikindu zenez, garbitzaile bati deitu diote garbitzeko edo aldatzeko. Gainerako klasearekin jarraituz, beste bi neska koltxoneta baten erdian sartu dira (zirkulu formako eran), eta izara bat jarri dute gainean. 10 minutuz egon dira oso pozik jolasten. Beraiek esan didate ezkutaketan jolasten ari zirela. Harritu egin nau Anbotok haiekin etxe moduko horretara joan nahi ez izanak, klase horretako zaratatetik isolatzeko.

Beste ume batekin, dorre altu bat egiten aritu naiz. Dorreko azken koltxonetak jartzen laguntzen nion, altueragatik berak bakarrik ezin zuelako. Dorrea hain handia zela ikusita, poztu egin zen. Horregatik, hainbat aldiz bota eta egin dugu dorre hori. Lankide batzuk dorrea egiteko ere hurbildu dira, ideia asko gustatzen ari zitzaielako.

Beste ikasle batzuek, koltxoneta gehienak bata bestearen gainean jartzea erabaki dute, ikasgelaren alde batean, eta haien artean 5-10 minutuz jolasean aritu dira. Atentziora eman didan beste gauza bat izan da haur bat zilindro itxurako koltxoneta batean sartu dela eta aldapa zuen koltxoneta batetik jaitsi dela, bera koltxoneta barruan bueltaka zebilela, minik hartzeko beldurrik izan gabe. Antzeko koltxoneta batekin jarraituz, mutiko batek horma-barretatik koltxoneta horren barrura salto egin nahi zuen, eta beste neska bat barruan zegoenez, negarrez hasi da, ez ziolako uzten.

Gaur, ez du irteera errituala egiteko astirik eman. Gainera, hurrengo ikasgelarako ere ez genuen dorrea eginda utzi behar, hurrengo egunean norbait etorriko baitzen pianoa jotzera klase horretara, eta eskola koltxonetarik gabe utzi behar izan genuen. Horregatik, psikomotrizitate klasea amaitzeko ordua izan denean, irakasleak esan zuen zapata eta jakak jantzeko ordua zela, klasera joateko. Oraingoan ere ez zuten lagundu, irakasleek koltxonetak modu zehatz batean jarri behar zituztelako, zehazki, koordinatzailea etorri zen koltxonetak jartzen laguntzeko eta hurrengo eguneko ekitaldirako prest zegoela ziurtatzeko. Berandu atera ginen, eta haurrak psikomotrizitate klasetik irten zirenean klasera joateko, gurasoak iritsiak ziren.

- **2022-11-22**

Gaur 4B klaseari tokatzen zitzaion psikomotrizitate saioa izatea. Gela honekin izan nuen aurreko egunean irakaslea bajaran egon zenez, gaixorik zegoelako, beste klaseari psikomotrizitatea tokatzen zitzaiola uste zuen. Egun hartan, psikomotrizitate klasean zain nengoen, euri asko egiten zuelako. Ez zetoze eta klasea itxita zegoela ikusita, bere gelara joan nintzen ea zergatik ez zegoen psikomotrizitaterik galdetzera. Ikusi bezain laster esan zidan nahastu egin zela eta automatikoki abisatu zien haurrei psikomotrizitate eskolara joateko. Egun hartan, gela horretan zortzi ume bakarrik zeudenez, eta beste klaseari proposatu zion, haur gutxi ere zirenez, bi klaseak joateko. Azkenean, 4A eta 4B klaseko haurrak joan ziren, eta guztira 16 haur egon ziren. Hala ere, irakasleetatik 4B gelako tutorea eta Txindokirekin egon ohi den hezitzailea bakarrik egon ziren.

Gainerako egunetan baino beranduago gindoazenez, sarrera errituala nahiko laburra izan da. Irakasleak klasera sartu bezain laster esan die betiko leku berean esertzeko. Hor gogorarazi zuen zein klasetan zeuden, eta baita saioan zehar bete behar zituzten arauak ere. Haurrek oso ondo zekiten hiru arauak, irakaslearekin errepikatzen zituztelako. Arauak gogoratu ondoren, irakasleak esan zien zutik jartzeko, dorrea korrika botatzeko. Ume guztiek bota zuten dorrea, Txindokik izan ezik, nire ondoan geratu baitzen bota gabe. Dorrea bota ez zuela ikusita, berehala eraiki nion dorre txiki bat eta botatzera animatu nuen. Elkarrekin bota genuen, eta botatzean ez nuen sentitu ikasleak emoziorik erakutsi zuenik.

Gela horretan, Lehen Hezkuntzako seigarren mailako haur bat zegoen, Haur-Hezkuntzako gela batean bi egun igarotzera zigortu zutena. Haur hori haurrekin jolasten aritu da, beste ikasle bat balitz bezala. Egia esan, haurrak nahiko urduri egon ziren Lehen Hezkuntzako seigarren mailako haur honekin jolasean. Modu basatian jolasten zuten berarekin, eta une horietako batean, bi umek min hartu dute. Batak bestea jo du, orduan irakasleak zer gertatu zen galdetu zion negarrez ari zen umeari. Orduan, saioan ez jotzeko arauak ez betetzeagatik, min egin zuen haurra hormaren kontra esertzea erabaki du. Minutu batzuk geroago, negarrez hasi zen umeak, beste haur bat jo zuen, eta irakasleak aurreko haurrarekin egin zuen gauza bera egin zuen, horma baten kontra eseri zuen.

Behaketari esker, gaurko saioan espazio guztiak erabili dituztela ikusi ahal izan dut. Hain zuzen ere, horma-barrak izan dira denbora gehien igaro duten espazioa, barraz barra igotzeko salto egiten baitzuten. Horma-barretan zeudenean, deitu egiten zidaten zer jauzi egingo zuten erakusteko, baina barretara heltzea besterik ez zuten lortzen, barraz barra ibili ezinik. Horregatik nahi zutenei lagundu nien, hainbeste indar egin ez zezaten.

Materialei dagokienez, ikasgelan zeuden material guztiak erabili nahi izan dituzte. Gainera, haur batzuek atera gabeko apaletan zeuden panpina eta oihaldun kaxak eskatu zizkiguten, haiek ez baitziren iristen hartzeko. Neskato batek oihal urdin bat hartzeko eskatu zidan, bizkarrean jartzeko, beste lagun bat modu berean ikusi baitzuen. Beste haur batek ninja bat bezala oihala jartzeko eskatu zidan, eta beste haur batek esan zidan oihala jartzeko gorputz osoa estaliz, burua barne, nahiz eta bera konturatu horrela ezin zuela ikusi, eta oihala itzuli zidan eroso jolasten jarraitzeko.

Txindokiri dagokionez, hasieratik gogor heltzen zuen nire eskua eta ez ninduen askatzen. Nire ondoan geratzen bazen edo izkina batera joaten zen klasera ekarritako mandarina zatien bila. Iruditzen zitzaidan une oro helduei begira egoten zela non zeuden jakiteko, eta niri heltzen ez bazidan, beste bi irakasleei heltzen ziela. Aurreko klasean bezala, gaur ere argiak itzali ditu eta, beraz, piztea eta itzaltzea asko gustatzen zaiola sumatu dugu. Hala ere, irakasleak esan zion ez zuela hori egin behar.

La haur guztiek jolasten zuten haur guztiekin, baina deigarriena izan zen gaurko saio honetan Txindokik bere anaia bikiarekin partekatzen zuela klasea, eta bietako inork ez ziola besteari begiratzen edo elkarrekin jolasten. Haurrek egiten zituzten mugimenduei dagokienez, gehienak alde batetik bestera korrika edo hainbat tokitan saltoka ibiltzen ziren, hala nola, koltxoneten gainera salto egitea, horma barretara salto egitea, plataformatik koltxonetetara salto egitea, etab.

Jasotzeko ordua zenean, irakasleak argietako bat itzali eta berehala piztu zuen berriro. Horrela, saioa amaitzeko ordua zela jakinarazten zien haurrei. Amaitzeko ordua zela esan bezain laster, hurrengo klaserako dorrea egiten laguntzeko esan zien haurrei. Haur batzuek automatikoki lagundu zuten, baina beste askok ez zuten kasurik egin eta ezer ez balitz bezala jokatzeko jarraitu zuten. Azkenean, gutxi batzuen artean egin dute dorrea, eta zapatak jantzeko ordua iritsi zenean, irakasleek jolasean jarraitzen zuten haurrei gelditzeko esan zieten.

Gaurko klasea ohi baino beranduago hasi genuenez, ez du irteera-errituala egiteko denborarik eman, denbora gehiago aprobetxatu baitute klase honetan jolasteko. Zapatak jantzten ari ziren bitartean, neskato batek, nire bufanda hartu du, niregana etorri da eta esan dit: *"Mira soy Anne"*. Zapatak jantzi ondoren, bi ilara egin dituzte gela bakoitzerako, zenbat haurrak dauden kontatzeko. Hortik, denak batera joan dira klasera motxilen bila.

- **2022-11-28**

Gaur psikomotrizitate saioa nuen 4A klasearekin. Beti bezala, patiora iritsi bezain laster psikomotrizitate klasera joan gara. Gaur haur gutxi zeuden, zehazki 12. Betiko tutore bera zegoen, eta hezitzaile bera ere bai. Klasera sartu bezain laster, hurrek jakak eta zapatak erantzi dituzte. Konturatu naiz hurrek ondo dakitela zer egin behar duten klasera sartu bezain laster. Gainera, horietako askok ez dute laguntzarik behar zapatak kentzeko eta beren lekuan jartzeko, are gehiago, lehenengo saioekin alderatuta, uste dut aurrerapen handia dela hurrek jakitea zer errutina egin behar dituzten klase horretan.

Irakasleak sarrerako errituala egiteko esertzeko esan die. Saioa hasi aurretik, irakasleak arauak zeintzuk ziren gogorarazi die. Irakasleak sarrerako errituala egiteko esertzeko esan die. Saioa hasi aurretik egunero bezala, irakasleak arauak zeintzuk ziren gogorarazi die. Bertan ere aurrerapen asko ikusi ahal izan ditut, lehenengo saioekin alderatuta, zer ezin zen egin ondo zekitelako. Gero, denen artean kontaktu dute zenbat haur zeuden. Saioan zer egingo zuten ere galdetu die, eta askok gogokoen dituzten jarduera edo ideiekin erantzun dute. Azkenik, esan dit ea nik amaitu nahi nuen sarrerako errituala. Oso pozik, baietz erantzun dut, eta zutitzeko esan diet, ipurdia hormari itsatsita, ez aurreratzeko. Atzerako kontaketa bat egin dut eta hurrak korrika atera dira dorrea botatzera. Oraingoan ume guztiek bota dute dorrea, inor ez da horman geldirik geratu.

Gorbeia negarrez ari zen, gaixorik zegoela zirudien. Klasera sartu bezain laster, negarrez hasi zen jaka erantzten zuen bitartean, eta etengabe negar egiten zuenez, irakaslearen gainean eseri zen sarrerako errituala egiten zuen bitartean. Lankideek dorrea bota ondoren, horma ondoan zegoen koltxoneta batean etzan zuten, manta batekin estali zuten. Hantxe lo egon zen saio osoa, esnatu gabe, etxera joateko ordua iritsi arte. Anbotori dagokionez, gaur ez da psikomotrizitate saiora etorri.

Gaurko saioan gelako ia espazio guztiak erabili dituzte, normalean bezala. Barratik barrara igarotzeko barrek arrakastarik handiena izan zuten. Barretan, soka batzuk jarri zituzten, hurrek soken laguntza izan zezaten edo zabu moduan erabil zituzten. Hurrek jauzi egiten zuten eta sokei edo barrei heltzen zieten. Askok deitzen zidaten egiten zuten jauzia erakusteko, eta nik zerbait esan arte zain geratzen ziren. Noizean behin laguntza eskatzen zidaten barraz barra pasatzen laguntzeko. Beti bezala, koltxonetaren gainera jauzi egiteko plataformak ere arrakasta izan zuten.

Erabili zituzten materialei dagokienez, haur batek etxe altu bat egin zuen, batez ere kubo formako koltxonetekin, eta besoetan hartu zuen iristen ez ziren koltxonetak jartzeko. Etxe honek gelako horma baten kontra egitea erabaki zuen. Eraikitzen amaitu zuenean, kaxa

batean zeuden panpineetako batzuk hartu eta etxe barruan jarri zituen, papinak lotan utziz. Manta bat ere eskaini nion, non ideia ona iruditu zitzaion lotan zeuden panpineen gainean jartzea. Beste bi ikaskidek ere etxe bat egin zuten, baina haiena, kasu honetan, altuera baxukoa zen, koltxonetak beste batzuen gainean jarri gabe. Beste bi haur, zilindro formako koltxoneta batean sartu ziren, eta beste koltxoneta bat gainean jartzeko eskatu zidaten, etxe baten itxura izan zezaten. Han denbora asko eman zuten jolasean, ez zeudela edo desagertu egin zirela egiten, eta bat-batean agertzen ziren.

Denbora dezente eman zuten koltxonetetan, ez baitzuten irteera-erriturik izan. Sarrera erritualak 10 minutu inguru iraun zuen eta gainerako 45 minutuak adierazkortasun motorraren fasean aritu ziren gelan.

Gelan, hurrek salto egin dute, korrika egin dute, ibili dira, erori egin dira eta bakarrik altxatu dira, etab. Era guztietako mugimenduak egiten dituzte, batzuk besteak baino orekatuagoak eta koordinatuagoak. Gainerako ikaskideekiko harremana oso ona da. Nahiz eta batzuetan gatazka-kudeaketaren bat egon, adibidez, gaur bi ikaskide haserretu egin dira, batek materiala kendu eta besteak jo egin duelako. Denek jokatu dute edozein ikaskiderekin, bikotean edo talde txikitik. Gaur, gehien ikusi dena genero bereko bikoteetan jolasten izan da, baina taldean jokatzen dutenean, talde mistoak izaten dira. Haurrak helduarekin duen harremanari dagokionez, salto egiten dutenean edo zerbait desberdina egiten dutenean, haiei begiratzeko abisatzen dizute, eta zure onespina eman arte edo horri buruz zerbait esan arte itxaroten dute.

Irakasleak haur jakin batekin hitz egin behar izan du arazo pertsonal bati buruz. Horregatik, hezitzailea eta biok saioaren amaieran geratu gara. Gaur ere ez dute azken errutina egin, ez da denborarik eman ez duelako, baizik eta nahiago izan dutelako haurrak pixka bat gehiago jolastea koltxonetetan. Halaber, izan daiteke, irteera-errutina egin ez izana, gelako tutorea ez zegoelako une horretan, berak egiten dituelako beti errutinak. Hezitzaileak ohartarazi du jasotzeko ordua zela. Beti bezala, batzuek kasu egiten zuten eta beste batzuek jolasean jarraitzen zuten, ezer entzun ez balute bezala. Irakasleak haur batzuk gonbidatu ditu hurrengo klaserako dorrea egiten laguntzeko, baina guztiek ez diote lagundu. Ondoren, zapatak eta jaka jantzi dituzte eta psikomotrizitate-gelatik atera dira motxilen bila ohiko klasera joateko.

- **2022-12-13**

Gaurko klasean 11 haur etorri dira psikomotrizitate klasera. Helduetatik, gelako tutorea eta Txindokiri laguntzen dion hezitzailea egon dira. Gaurko klasea, beti bezala,



2:45ean hasi eta 16:05ean amaitu da. Patiotik klasera irakaslearen atzetik joan dira, baina ilaran joan gabe. Klasera iritsi bezain laster, hurrek oso ondo dakite zer egin behar duten. Zapatak eta jakak beraiek bakarrik kentzen dituzte, eta gehienak sarrerako errituala egiten duten lekura joaten dira, nahiz eta baten bat beti saiatzen den zuzenean jolastera joaten.

Behin denek zapatak erantzita, izkinan eseri ziren, beti sarrerako errituala egiten duten lekuan. 5 minutu inguru eman dituzte sarrerako erritualean. Irakasleak, beti bezala, bete beharreko arauak azaldu zituen. Klasera zenbat pertsona etorri ziren ere kontatu zuten, eta han neska batek arreta deitu zidan. Zutitu egin zen eta ikaskideen buruak ukitu zituen kontatzeko, inork ezer esan gabe. Ondoren, irakasleak dorrea botatzeko altxatzeko eskatu zien. Denak korrika joan ziren dorrea botatzera, Txindoki izan ezik, hura gelditu egin baitzen bota gabe. Tutoreak eta hezitzaileak, bota ez zuela ikusita, dorre txiki bat egitea erabaki zuten, botatzeko. Azkenean, dorrea botatzeko animatu ondoren, berak bakarrik bota zuen.

Behin jolasean hasi direnean, horietako asko, ia beti bezala, barretara eta horma-barretara joan dira. Barretako altueretako batean, zilindro formako koltxoneta bat jarri dute, eta diagonalean jartzea erabaki dute, txirrista bat imitatuz. Hurrek barratik barrara pasatu beharrean, egin duten bat-bateko txirristari arreta handiagoa jartzea erabaki dute. 10/15 inguru egon dira jolasean. Gero, barratik barrara salto egiten ere saiatu dira, baina laguntza txikia behar izan dute, ez zutelako inda nahikorik. Hala eta guztiz ere, hobekuntzak ikusi ditut espazio honetan lehen saioekin alderatuta, denbora gehiago egoten direlako barretan beraiek bakarrik.

Gaurko saioan erabili dituzten materialei dagokienez, apal batean dagoen pelutxe kaxa eta koltxonetak erabili dituzte. Gaur ez dituzte oihalak erabili, ezta apar-gomazko makilak ere. Materialei dagokienez, bi hurrek panpina bana hartzea erabaki dute, eta biek batera jolasten zuten, bi panpinen arteko borroka moduko batera. Gero barretara joan ziren, eta panpina eskuan, ez zuten askatzen. Donut itxurako koltxonetari eman dioten erabilera berezi bat gupil bat zela simulatzea izan da, eta modu bertikalean jarrita, inguruneko zuloan sartzen ziren mugitzeko, hau da, biratzeko.

Irakasleak plataformatik koltxonetara salto egitera animatzen zituen ikasleak. Txindoki animatzeko, irakaslea plataforma gainera igo da, baina berak ez zuen salto egin nahi. Horregatik, irakasleak haur batekin batera egin du salto. Txindokik bakarrik jokatzeko, harreman handirik gabe. Klase honetako izkina batean piktograma batzuk jarri dizkiote komunikatzeko. Piktograma horietan sentimendu batzuk agertzen dira, hala nola, tristea, pozik, etab. Gelako uneren batean piktograma horiek dauden tokira hurbildu da eta ukitu eta behatu egin ditu. Hezitzailea, batzuetan bere jokoan parte hartzen du, baina gehienetan bakarrik behatzen du.

Arrakasta handia izan duen beste gune bat koltxoneta batera jauzi egiten duten plataforma izan da. Hainbeste haur plataforma gainean zeudela ikusita, irakasleak ordena jartzea erabaki du, denek batera salto egin ez dezaten eta elkarren artean min har ez dezaten. Horretarako, koltxonetara salto egin behar zuen haien izena esaten zuenean. Umeek oso gogoko zuten Donut itxurako koltxoneta baten gainera salto egitea eta zulo barruan erortzen saiatzea. Tarte horretan 15 minutu inguru eman zituzten, eta ia ikasle gehienak igaro ziren espazio horretatik. Beste bi ikaslek neuk egin dudana zirkuitua koltxoneta-kuboekin probatzea erabaki zuten, koltxonetara salto egiten duten plataformaraino. Ikasle horiek hainbat aldiz egin zuten zirkuitua, asko gustatzen baitzitzaien. Koltxoneten gainetik joatean, nire eskutik heldu behar izaten zuten orekari eusteko, eta gero hormari heltzen zioten.

Neska bat horma-barretako azken barrara igo zela atentzioa eman zidan, altuera altu samarrean dagoena. Bere lagun guztiak bere izena oihukatzen hasi ziren, animatzeko eta koltxonetara salto egiteko. Bere inguruan jarri ziren eta azkenean jauzi egin zuen. Gero haur batzuk ere leku berara igo ziren, bera bezala.

Gaurko klasean ere ez dute irteera-errituala egin. Hortik ateratzen dut, irakasleek errituala egin baino lehen nahiago dutela denbora gehiago ematea ikasleek koltxonetetan jolasteko, ez baita denborarik izan ez dutelako edo egiten utzi ez dien zerbait gertatu delako. Horregatik, bukatzeko ordua iritsi denean, irakasleak ohartarazi du bi minutu geratzen zirela amaitzeko. Minutu horiek igaro direnean, oihu egin du komunikatzeko jasotzeko ordua zela. Haur batzuek biltzen lagundu diote, eta beste batzuk, berriz, ezkututzen edo jolasten egon dira.

Beste haur batzuek jolasten jarraitzen zuten, eta gogoratzen zenienean jasotzen laguntzeko, ez zuten kasurik egiten, nahiago zutelako jolasten jarraitu. Lagundu zuten haurrak koltxonetak behar bezala jartzen aritu ziren, hurrengo klaserako dorrea egin ahal izateko. Azkenean, irakaslea joan zen kasurik egin ez zuten haurrengana, zapatak jantzen diren lekura eramateko. Azkenik, denek jantzi zituzten zapatak eta jakak, gehienak laguntzarik gabe.

- **2022-12-19**

Gaur, beti bezala, patiotik psikomotrizitate klasera joan gara zuzenean. Gaurko klasean 13 haur egon dira. Helduen artean gelako tutorea eta betiko hezitzailea egon dira. Gaurko klasea 14:45etik 16:00etara izan da. Psikomotrizitate klasera iritsi bezain laster, haurrek oso ondo zekiten zapatak eta jaka erantzi eta zintzilikarioan utzi behar dituztela.

Beraiek ere badakite horren ondoren sarrerako errituala egiten duten lekuan eseri behar direla, baina emozioarekin batzuk dorrera hurbiltzen dira. Irakasleak gogoratu du eseri egin zirela, eta gehienek kasu egin diote.

Errituala hasi bezain laster irakasleak nora etorri ziren galdetu du, eta hurrek ia guztiek zuten erantzuten jakin dute. Gela honetan zer egingo zuten ere galdetu die, eta nahi izan duenak zer egingo zuten erantzun du. Horren ondoren, guztien artean zenbatu dute zenbat ikasle etorri ziren eskolara, zehazki 13 ikasle. Neskato bat, gaixo zegoen, eta beste gela batean geratu da lotan. Azkenik, gela horretan bete beharreko bizikidetzara-arauek gogorarazi dituzte, non ikusi dudana hurrek oso ongi dakizkitela. Ondoren, irakasleak atzerako kontaketa egin du eta ikasleek dorrea bota dute. Sarrerako errituala egiten 10 minutu inguru eman dituzte.

Deigarria egin zait Anbotok lehen saioekin alderatuta izan duen aurrerapena. Gaurko klasean lagun askorekin jolasten egon da, ez da isolatu gehiegizko zaratagatik, plataformara igo da animatu beharrik gabe, koltxonetara salto egin du laguntzarik eskatu gabe, eta dorrea korrika bota du gainerako kideekin batera. Lehenengo saioekin alderatuta, oso integratuta dago ikasgelan. Anboto, klasearen amaieran negarrez hasi da, psikomotrizistak zer gertatzen zitzaien jakin gabe eta asko bilatzen zuen helduaren presentzia. Azkenik, lasaitu egin da eta dorrea egiten lagundu digu. Gaur Gorbeia ez da klasera etorri. Era berean, irakasleak azaldu dit gela horretako bi ikasleek ere behar bereziak dituztela, baina oraingoz ez daudela diagnostikatuta. Izan ere, ikastetxeko profesionalek susmoak dituzte haur horiei begira. Horietako haur batek, zehazki, asko laguntzen dio helduari ikasgela jasotzerakoan.

Gainerako ikasleei dagokienez, nahiko urduri zegoen haur batengan jarri dut arreta, gainerako ikaskideekin eta beste saio batzuetan izateko moduarekin alderatuta. Nahiko urduri zegoen eta etengabe jotzen zituen bere lagunak. Jolasten ari zela uste zuen, baina taldekideei min egiten zien. Ume hauek borrokan eta bultzaka jolasten zuten, baina azkenean min hartzen zuten. Horregatik, askotan minik egin gabe jokatzeko abisatu ondoren, irakasleak horma baten kontra eseri du erlaxatzeko. Haurra haserre geratu da horman, irakasleari begira, ea zerbait esaten zion. Handik gutxira, irakaslea umearekin hitz egitera joan da, zer egin duen lasaiago azaltzeko. Une horren ondoren, irakasleak azpimarratu dit jolas sinbolikoetan asko jolasten dutela.

Gainerako ikasleekin jarraituz, ikasle batek koltxoneta batzuk erabili ditu etxe bat egiteko, eta, horretarako, koltxontak zirkulu bat osatuz jarri ditu. Ikasle batek pelutxe batzuk hartu eta koltxoneta batean esertzea erabaki du, haiekin jolasteko. Bere jolasa sinbolikoa zen, helduek haurrei egiten dieten bezala zaintzen ari zela jokatzeko. Erabili diren beste

material batzuk tamaina desberdinetako uztaiak, apar-gomazko makilak, peluxeak eta koltxonetak izan dira. Azken material horiek jolas sinbolikoan ere erabiltzen zituzten.

Saio gehienetan bezala, arrakasta gehien izan duen espazioa barrak izan dira, non haur bakoitzak bere erara salto egiten zuen eta barretatik zintzilikatzen saiatzen ziren. Batzuek barrei helduta mantentzea lortzen zuten, baina laguntzarik gabe ezin ziren barra batetik bestera pasatu. Anbotok tarte horretan parte hartu nahi izan zuen, baina gainerako taldekideekin ilara egiterakoan ez zuten txanda errespetatzen eta Anboto baino lehenago pasatzen ziren. Gune horretan haur ezberdinak egon dira saio osoan, baina ikasle gehien zeudenean 10 minutuz izan da hasieran. Koltxonetara salto egiteko plataformak ere arrakasta izan du, haur bakoitzak bere erara egiten du salto, denek laguntzarik behar izan gabe. Norbaitek koltxonetan jarraitzen duenean, kontuz ibiltzen dira salto ez egiteko, min har dezaketela ikusten dutelako. Espazio honetan ere denbora luzea eman dute.

Tutoreari dagokionez, haren rola behatzea eta beharrezkoa denean bakarrik jardutea izan da. Noizean behin, ikasleren batekin jolasten parte hartzen zuen. Ikasleei dagokienez, gehienek ikaskide guztiekin jolasten dute, lehenatasunik izan gabe, eta irakaslearekin ia interakziorik egin gabe. Baten batek irakasleari deitzen zion zer egin zuen erakusteko. Ilusio berezia egiten die irakasleak zoriontzea edo egindakoari buruz zerbait esatea.

Azkenik, gaur ere ez dute irteera erritualik egin, nahiago izan dute jokoari lehenatasuna eman. Irteerako erritualaren denbora erabiltzea erabakitzen dute, hurrek denbora gehiago izan dezaten koltxonetetan garatzeko. Guztira 45 minutu inguru eman dituzte koltxonetetan. Saio guztietan bezala, biltzeko ordua iritsi denean, ikasle batzuek dorrea egiten lagundu dute, eta beste batzuek, aldiz, jolasten jarraitu dute. Irakasleak behin baino gehiagotan errepikatu du amaitzeko ordua zela, batez ere jolasten jarraitzen zutenentzat. Azkenik, denek zapatak eta jakak jantzi dituzte, eta klasera joan dira.



(A15 2022-12-19)



(A16 2022-12-19)

## 10.2. Eranskina: Parametro psikomotoeen behaketa taulak

Puntu honetan, azken lau saioetan erabili diren behaketa-etaulak ikusi ahal izango dira, Arnaiz eta Bolarinen (2000) behaketa-etaulak erabiliz.

- 2022-11-22

### 1. Umea eta mugimendua

#### A. Mugimendua

##### A.1. Haurrak egiten dituen mugimendu motak:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Kulunkak			X
Birak		X	
Erorikoak		X	
Itzulipurdiak		X	
Ibiltzea			X
Korrika			X
Jauzi egin			X
Errodatu		X	
Igo		X	
Beste batzuk			

OHARRAK: Tokietatik salto egitean ez dute begiratzen norbait dago azpian

##### A.2. Mugimenduen kalitatea (trebetasuna):

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Koordinatuak			X
Harmonikoak		X	

Irekiak X

Azkarrak X

Zirkularrak X

Beste batzuk

OHARRAK:

---

A.3. Gorputzeko atalen mugikortasuna:

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Gorputz osoa mugitzen du			X
Arikulazioak			X
Enborra		X	
Burua		X	
Besoak		X	
Hankak			X
Eskuak		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---

B. Jarrera eta tonu muskularra

B.1. Jarrera mota ohikoenak:

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Irekia			X
Zutik		X	
Etzanda			X

Kukubilko		X	
Eserita			X
Belauniko			X
Hanka herrena	X		
Orekan			X
Simetrikoak			X
Beste batzuk			
OHARRAK:			

B.2. Tonuaren kalitatea:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Erlaxatua			X
Elastikoa		X	
Hipertonikoa		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

**2. Umea objektuei dagokienez**

*A. Erabiltzen dituen objektuak*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Bankuak	X		
Horma-barrak		X	
Koltxonetak			X
Kuxinak	X		

Oihalak				X
Panpinak				X
Sokak	X			
Makilak	X			
Baloiak	X			
Zapiak			X	
Uztailak	X			
Egurak	X			
Plastilina	X			
Beste batzuk				
OHARRAK:				

---

*B. Objektuak nola erabiltzen dituen*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Erabilera arrunta			X
Sormenezko erabilera			X
Abileziaz		X	
Oldarkor		X	
Obsesiboki	X		
Zaila abandonatzeko		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---



C. Nola erabiltzen dituen besteen aldean

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Partekatzen du			X
Kentzen du		X	
Baztertzen du		X	
Jo egiten du	X		
Beste batzuk			
OHARRAK:			

3. Umea espazioari dagokionez

A. Espazioaren okupazioa

A.1. Betetzen dituen espazio motak:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Espazio osoan			X
Zentrala		X	
Leihoetatik gertu	X		
Ateetatik gertu		X	
Hormatik gertu			X
Izkina-izkinetan			X
Ikusgarrietan			X
Irekietan			X
Beste batzuk			
OHARRAK:			

A.2. Espazioa okupatzea (inbestitzea):

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Gorputzarekin			X
Ahotsarekin		X	
Begiradarekin			X
Objetuekin			X
Eraikitzen du		X	
Mugatzen du		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

**4. Umea denborari dagokionez**

A. Zenbat denbora egiten duen jarduera mota bakoitzak

	Ariketa Sentsoriotoreak	Ariketa Sinbolikoak
0 '-10'		
11 '-20'		X
21 '-30'	X	
31 '-40'		
41 '-50'		
51 '-60'		
Beste batzuk:		
OHARRAK: Ez zuten amaiera errituala egiteko denborarik		

## 5. Umea bestearekik

### A. Umea lankideei dagokienez

#### A.1. Jokoarekiko jarrera:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Jolasten du			X
Jokoak proposatzen ditu		X	
Jokoetan liderra		X	
Objetuekin		X	
Onartu beste baten jokia		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

#### A.2. Jokoan duten harremana:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Berak bakarrik jolasten du		X	
Beste batekin		X	
Talde txikietan			X
Guztiekin	X		
Beste batzuk			
OHARRAK: Txindokik ez du bere anaia bikiarekin jolastu			

*B. Umea helduarekiko harremanean*

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Onartzen du			X
Bilatzen du		X	
Eragiten du		X	
Eskertzen dizu	X		
Helduaren onespenaren zain			X
Itxaronaldia agindu-kontsignetan		X	
Helduekin kolaboratzen du		X	
Beste batzuk			

OHARRAK: Umeei deitzen dizute zer egin duten edo zer egingo duten begiratzeko. Txindokik asko erreparatzen die helduei.

---

Arnaiz eta Bolarin (2000)

- 2022-11-28

## 1. Umea eta mugimendua

### A. Mugimendua

#### A.1. Haurrak egiten dituen mugimendu motak:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Kulunkak			X
Birak		X	
Erorikoak		X	
Itzulipurdiak		X	
Ibiltzea			X
Korrika			X
Jauzi egin			X
Errodatu		X	
Igo		X	
Beste batzuk			

OHARRAK: Tokietatik salto egitean ez dute begiratzen ea norbait dagoen azpian.

#### A.2. Mugimenduen kalitatea (trebetasuna):

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Koordinatuak			X
Harmonikoak		X	
Irekiak		X	
Azkarrak		X	
Zirkularrak		X	

Beste batzuk

OHARRAK:

---

A.3. Gorputzeko atalen mugikortasuna:

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Gorputz osoa mugitzen du			X
Arikulazioak		X	
Enborra		X	
Burua		X	
Besoak		X	
Hankak			X
Eskuak		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---

B. Jarrera eta tonu muskularra

B.1. Jarrera mota ohikoenak:

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Irekia			X
Zutik		X	
Etzanda			X
Kukubilko		X	
Eserita			X
Belauniko			X

Hanka herrena	X		
Orekan			X
Simetrikoak			X
Beste batzuk			
OHARRAK:			

B.2. Tonuaren kalitatea:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Erlaxatua			X
Elastikoa		X	
Hipertonikoa		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

**2. Umea objektuei dagokienez**

*A. Erabiltzen dituen objektuak*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Bankuak	X		
Horma-barrak		X	
Koltxonetak			X
Kuxinak	X		
Oihalak			X
Panpinak			X
Sokak	X		

Makilak	X	
Baloiak	X	
Zapiak		X
Uztailak	X	
Egurak	X	
Plastilina	X	
Beste batzuk		

OHARRAK:

---

*B. Objektuak nola erabiltzen dituen*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Erabilera arrunta			X
Sormenezko erabilera		X	
Abileziaz		X	
Oldarkor		X	
Obsesiboki	X		
Zaila abandonatzeko		X	
Beste batzuk			

OHARRAK: Saio honetan etxeak egiteko materialak erabili zituzten.

---



C. Nola erabiltzen dituen besteen aldean

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Partekatzen du			X
Kentzen du		X	
Baztertzen du		X	
Jo egiten du	X		
Beste batzuk			
OHARRAK:			

3. Umea espazioari dagokionez

A. Espazioaren okupazioa

A.1. Betetzen dituen espazio motak:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Espazio osoan			X
Zentrala		X	
Leihoetatik gertu	X		
Ateetatik gertu		X	
Hormatik gertu			X
Izkina-izkinetan			X
Ikusgarrietan			X
Irekietan			X
Beste batzuk			
OHARRAK:			

A.2. Espazioa okupatzea (inbestitzea):

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Gorputzarekin			X
Ahotsarekin		X	
Begiradarekin			X
Objetuekin			X
Eraikitzen du		X	
Mugatzen du		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

**4. Umea denborari dagokionez**

A. Zenbat denbora egiten duen jarduera mota bakoitzak

	Ariketa Sentsoriotoreak	Ariketa Sinbolikoak
0 '-10'		
11 '-20'		X
21 '-30'		
31 '-40'	X	
41 '-50'		
51 '-60'		
Beste batzuk		
OHARRAK: Ez zuten amaiera errituala egiteko denborarik		

## 5. Umea bestearekiko

### A. Umea lankideei dagokienez

#### A.1. Jokoarekiko jarrera:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Jolasten du			X
Jokoak proposatzen ditu		X	
Jokoetan liderra		X	
Objetuekin		X	
Onartu beste baten jokia		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

#### A.2. Jokoan duten harremana:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Berak bakarrik jokatzen du		X	
Beste batekin		X	
Talde txikietan			X
Guztiekin	X		
Beste batzuk			
OHARRAK:			

### B. Umea helduarekiko harremanean

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
--	----------	----------	---------

---

Onartzen du			X
Bilatzen du		X	
Eragiten du		X	
Eskertzen dizu	X		
Helduaren onespenaren zain			X
Itxaronaldia agindu-kontsignetan		X	
Helduekin kolaboratzen du		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---

Arnaiz eta Bolarin (2000)

- 2022-12-13

## 1. Umea eta mugimendua

### A. Mugimendua

#### A.1. Haurrak egiten dituen mugimendu motak:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Kulunkak			X
Birak		X	
Erorikoak		X	
Itzulipurdiak		X	
Ibiltzea			X
Korrika			X
Jauzi egin			X
Errodatu		X	
Igo		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

#### A.2. Mugimenduen kalitatea (trebetasuna):

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Koordinatuak			X
Harmonikoak		X	
Irekiak		X	
Azkarrak		X	
Zirkularrak		X	

Beste batzuk

OHARRAK:

---

A.3. Gorputzeko atalen mugikortasuna:

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Gorputz osoa mugitzen du			X
Arikulazioak		X	
Enborra		X	
Burua		X	
Besoak		X	
Hankak			X
Eskuak		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---

B. Jarrera eta tonu muskularra

B.1. Jarrera mota ohikoenak:

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Irekia			X
Zutik		X	
Etzanda			X
Kukubilko		X	
Eserita			X
Belauniko			X

Hanka herrena	X	
Orekan		X
Simetrikoak		X
Beste batzuk		
OHARRAK:		

B.2. Tonuaren kalitatea:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Erlaxatua			X
Elastikoa		X	
Hipertonikoa		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

**2. Umea objektuei dagokienez**

*A. Erabiltzen dituen objektuak*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Bankuak	X		
Horma-barrak			X
Koltxonetak			X
Kuxinak	X		
Oihalak	X		
Panpinak			X
Sokak	X		

Makilak	X
Baloiak	X
Zapiak	X
Uztailak	X
Egurak	X
Plastilina	X

Beste batzuk

OHARRAK:

---

*B. Objektuak nola erabiltzen dituen*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Erabilera arrunta			X
Sormenezko erabilera		X	
Abileziaz		X	
Oldarkor		X	
Obsesiboki	X		
Zaila abandonatzeko		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---



*C. Nola erabiltzen dituen besteen aldean*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Partekatzen du			X
Kentzen du		X	
Baztertzen du		X	
Jo egiten du	X		
Beste batzuk			
OHARRAK:			

**3. Umea espazioari dagokionez**

*A. Espazioaren okupazioa*

A.1. Betetzen dituen espazio motak:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Espazio osoan			X
Zentrala		X	
Leihoetatik gertu	X		
Ateetatik gertu		X	
Hormatik gertu			X
Izkina-izkinetan			X
Ikusgarrietan			X
Irekietan			X
Beste batzuk			
OHARRAK:			

A.2. Espazioa okupatzea (inbestitzea):

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Gorputzarekin			X
Ahotsarekin		X	
Begiradarekin			X
Objetuekin			X
Eraikitzen du		X	
Mugatzen du		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

**4. Umea denborari dagokionez**

A. Zenbat denbora egiten duen jarduera mota bakoitzak

	Ariketa Sentsoriototoreak	Ariketa Sinbolikoak
0 '-10'		
11 '-20'		X
21 '-30'		
31 '-40'	X	
41 '-50'		
51 '-60'		
Beste batzuk		
OHARRAK: Ez zuten amaiera errituala egin		

## 5. Umea bestearekiko

### A. Umea lankideei dagokienez

#### A.1. Jokoarekiko jarrera:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Jolasten du			X
Jokoak proposatzen ditu		X	
Jokoetan liderra		X	
Objetuekin		X	
Onartu beste baten jokoa		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

#### A.2. Jokoan duten harremana:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Berak bakarrik jokatzen du		X	
Beste batekin		X	
Talde txikietan			X
Guztiekin	X		
Beste batzuk			
OHARRAK:			

### B. Umea helduarekiko harremanean

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
--	----------	----------	---------

---

Onartzen du			X
Bilatzen du		X	
Eragiten du		X	
Eskertzen dizu	X		
Helduaren onespenaren zain			X
Itxaronaldia agindu-kontsignetan		X	
Helduekin kolaboratzen du		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---

Arnaiz eta Bolarin (2000)

- 2022-12-19

## 1. Umea eta mugimendua

### A. Mugimendua

#### A.1. Haurrak egiten dituen mugimendu motak:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Kulunkak			X
Birak		X	
Erorikoak		X	
Itzulipurdiak		X	
Ibiltzea			X
Korrika			X
Jauzi egin			X
Errodatu		X	
Igo		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

#### A.2. Mugimenduen kalitatea (trebetasuna):

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Koordinatuak			X
Harmonikoak		X	
Irekiak		X	
Azkarrak		X	
Zirkularrak		X	

Beste batzuk

OHARRAK:

---

A.3. Gorputzeko atalen mugikortasuna:

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Gorputz osoa mugitzen du			X
Arikulazioak		X	
Enborra		X	
Burua		X	
Besoak		X	
Hankak			X
Eskuak		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---

B. Jarrera eta tonu muskularra

B.1. Jarrera mota ohikoenak:

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Irekia			X
Zutik		X	
Etzanda			X
Kukubilko		X	
Eserita			X
Belauniko			X

Hanka herrena	X	
Orekan		X
Simetrikoak		X
Beste batzuk		
OHARRAK:		

B.2. Tonuaren kalitatea:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Erlaxatua			X
Elastikoa		X	
Hipertonikoa		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

**2. Umea objektuei dagokienez**

*A. Erabiltzen dituen objektuak*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Bankuak	X		
Horma-barrak			X
Koltxonetak			X
Kuxinak	X		
Oihalak	X		
Panpinak			X
Sokak	X		

Makilak	X
Baloiak	X
Zapiak	X
Uztailak	X
Egurak	X
Plastilina	X

Beste batzuk

OHARRAK:

---

*B. Objektuak nola erabiltzen dituen*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Erabilera arrunta			X
Sormenezko erabilera		X	
Abileziaz		X	
Oldarkor		X	
Obsesiboki	X		
Zaila abandonatzeko		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---

*C. Nola erabiltzen dituen besteen aldean*

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Partekatzen du			X



Kentzen du X

Baztertzen du X

Jo egiten du X

Beste batzuk

OHARRAK:

---

### 3. Umea espazioari dagokionez

#### A. Espazioaren okupazioa

##### A.1. Betetzen dituen espazio motak:

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Espazio osoan			X
Zentrala		X	
Leihoetatik gertu	X		
Ateetatik gertu		X	
Hormatik gertu			X
Izkina-izkinetan			X
Ikusgarrietan			X
Irekietan			X
Beste batzuk			

OHARRAK:

---

##### A.2. Espazioa okupatzea (inbestitzea):

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Gorputzarekin			X

Ahotsarekin	X	
Begiradarekin		X
Objetuekin		X
Eraikitzen du	X	
Mugatzen du	X	
Beste batzuk		
OHARRAK:		

---

#### **4. Umea denborari dagokionez**

##### *A. Zenbat denbora egiten duen jarduera mota bakoitzak*

	Ariketa Sentsoriotomotoreak	Ariketa Sinbolikoak
0 '-10'		
11 '-20'		X
21 '-30'		
31 '-40'	X	
41 '-50'		
51 '-60'		
Beste batzuk		
OHARRAK: Ez zuten amaiera errituala egin		

## 5. Umea bestearekiko

### A. Umea lankideei dagokienez

#### A.1. Jokoarekiko jarrera:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Jolasten du			X
Jokoak proposatzen ditu		X	
Jokoetan liderra		X	
Objetuekin		X	
Onartu beste baten jokia		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

#### A.2. Jokoan duten harremana:

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Berak bakarrik jokatzen du		X	
Beste batekin		X	
Talde txikietan			X
Guztiekin	X		
Beste batzuk			
OHARRAK:			

*B. Umea helduarekiko harremanean*

---

	Inoiz ez	Noizbait	Askotan
Onartzen du			X
Bilatzen du		X	
Eragiten du		X	
Eskertzen dizu	X		
Helduaren onespenaren zain			X
Itxaronaldia agindu-kontsignetan		X	
Helduekin kolaboratzen du		X	
Beste batzuk			
OHARRAK:			

---

Arnaiz eta Bolarin (2000)